

ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
док. екон. наук, професор
_____ Володимир СИБІРЦЕВ
«___» _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої освіти
на тему:
«Управління активами підприємства»

Виконав: здобувач вищої освіти 2 курсу, групи ФС-23М ОПП
«Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
_____ **Дмитро ДЖУЛАЙ**
«___» грудня 2024 р.

Керівник роботи: кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
_____ **Наталія ГАВРИЛОВА**
«___» грудня 2024 р.

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент кафедри
аудиту, обліку та оподаткування ЦНТУ
_____ **Тетяна ФОМІНА**

Рецензент: головний бухгалтер ТОВ «Кіровоградський
будівельний Альянс»
_____ **Оксана ДУЛЬСЬКА**

м. Кропивницький

Володимиру СИБІРЦЕВУ

здобувача вищої освіти економічного
факультету групи ФС-23М

(ОПП «Фінанси, банківська справа та
страхування спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий
ринок»)

Джулай Дмитро Олександрович

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені виконати кваліфікаційну роботу за другим
(магістерським) рівнем вищої освіти на тему: «Управління активами
підприємства».

« 30 » червня 2024 р.

(підпис)

Погоджено:

Керівник кваліфікаційної роботи:

(підпис) канд. екон. наук, доцент **Наталія ГАВРИЛОВА**

« 30 » червня 2024 р.

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування:

д-р екон. наук, професор **Володимир СИБІРЦЕВ**

(підпис)

« 30 » червня 2024 р.

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет економічний
 Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
 Ступінь вищої освіти магістр
 Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
 Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
 Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри

Володимир СИБІРЦЕВ

« 02 » вересня 2024 року

**ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Джулай Дмитро Олександрович

(прізвище ім'я по батькові повністю)

1. Тема роботи «Управління активами підприємства»
 (назва)
1. Керівник роботи Гаврилова Н.В., канд. екон. наук, доцент
 (прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання)
3. Строк подання роботи до захисту 10.12.2024
4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи: визначення теоретико-прикладних аспектів управління активами підприємства. Завдання: визначення та систематизація категорії активи підприємства; дослідження методичних основ управління активами підприємств; розгляд політики та стратегії управління активами підприємства; дослідження організаційно-економічна характеристика ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»; проведення фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»; проведення аналізу активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»; розгляд напрямків оптимізації управління активами підприємства; виявлення напрямків удосконалення політики управління активами підприємства.
5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану дослідження	жовтень 2024 р.	
2.	Підбір та вивчення літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи	жовтень 2024 р.	
3.	Підготовка та подання керівнику: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - вступу та висновків	листопад 2024 р. листопад 2024 р. листопад 2024 р. грудень 2024 р.	
4.	Подання робочого варіанту роботи керівнику	грудень 2024 р.	
5.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	грудень 2024 р.	
6.	Нормо-контроль секретаря ЕК, перевірка на академічну доброчесність	грудень 2024 р.	
7.	Відгук керівника	грудень 2024 р.	
8.	Рецензування роботи. Підготовка документів, що подаються до ЕК (листи, довідки, інформаційний листок, висновок-виписка, опубліковані статті).	грудень 2024 р.	
9.	Подання роботи завідувачу кафедри на допуск до захисту	грудень 2024 р.	
10.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень завідувача кафедри.	грудень 2024 р.	
11.	Подання роботи та супровідних документів до ЕК	грудень 2024 р.	
12.	Захист роботи	грудень 2024 р.	

Дата видачі завдання:

« 02 » вересня 2024 року

(підпис керівника)

Гаврилова Н.В.

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання:

« 02 » вересня 2024 року

(підпис здобувача)

Джулай Д.О.

(прізвище та ініціали)

Анотація

Джулай Д.О. Управління активами підприємства. Рукопис.

Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування». Центральноукраїнський національний технічний університет, Кропивницький, 2024.

У роботі розглянуто теоретико-методичні основи управління активами підприємства. Визначено економічну сутність активів підприємства, розглянуто методичні основи управління активами підприємств, а також політику і стратегії управління активами підприємства. Проаналізовано управління активами підприємства на прикладі ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс», здійснено організаційно-економічну характеристику ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс», проведено фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс», проведено аналіз активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс».

Розглянуто напрямки удосконалення управління активами підприємства, виявлено напрямки оптимізації управління активами підприємства та окреслено заходи удосконалення політики управління активами підприємства

Ключові слова: активи підприємства, управління активами підприємства, стратегія управління активами підприємства, політика управління активами підприємства

Annotation

Dzhulai D.O. Enterprise asset management. Manuscript.

Qualification work for the second (master's) level of higher education in specialty 072 "Finance, banking and insurance" OPP "Finance, banking and insurance". Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, 2024.

The paper examines the theoretical and methodological foundations of enterprise asset management. The economic essence of enterprise assets is determined, methodological foundations of enterprise asset management are considered, as well as the policy and strategy of enterprise asset management. Enterprise asset management is analyzed using the example of LLC "Kirovograd Construction Alliance", organizational and economic characteristics of LLC "Kirovograd Construction Alliance", financial and economic analysis of the activities of LLC "Kirovograd Construction Alliance", analysis of assets of LLC "Kirovograd Construction Alliance" is carried out.

The directions of improving the management of the enterprise's assets are considered, the directions of optimizing the management of the enterprise's assets are identified and the measures of improving the management policy of the enterprise's assets are outlined

Keywords: enterprise assets, enterprise asset management, enterprise asset management strategy, enterprise asset management policy

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Економічна сутність активів підприємства	7
1.2. Методичні основи управління активами підприємств	17
1.3. Політика та стратегія управління активами підприємства	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КІРОВОГРАДСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ АЛЬЯНС»)	32
2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»	32
2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»	35
2.3. Аналіз активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»	45
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА	48
3.1. Напрямки оптимізації управління активами підприємства	48
3.2. Удосконалення політики управління активами підприємства	53
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне та раціональне управління активами підприємства в умовах стресового стану економіки та невизначеності є важливим для пожвавлення не лише загального рівня фінансово-господарської діяльності, а для рівня конкурентоспроможності та загальної сталості. Підґрунтям для існування вітчизняних підприємств в умовах стресового стану економіки є наукове розуміння сучасних підходів, інструментарію та методології організації та управління активами, визначення та критичний аналіз переваг та недоліків окремих статей активів, виявлення напрямків їх оптимізації та перспектив управління ними.

Через повномасштабне вторгнення вітчизняні підприємства супроводжує невизначеність та ризик, ризик втрати постачальників та ризик збуту. Тому, сучасні реалії вимагають від підприємств швидкої реакції на зміни, що відбуваються у зовнішньому середовищі, та ефективного управління активами. Вітчизняні та зарубіжні вчені здійснили вагомий внесок у науково-теоретичне розуміння сутності активів підприємства, механізму управління ними та джерелами фінансування. Для успішної діяльності вітчизняним підприємствам варто приділяти значну увагу напрямкам оптимізації управління активами та розробці детальних заходів політики управління активами підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення теоретико-прикладних аспектів управління активами підприємства в сучасних умовах.

З метою досягнення поставленої мети були окреслені та вирішені наступні завдання:

- визначення та систематизація категорії активи підприємства;
- дослідження методичних основ управління активами підприємств
- розгляд політики та стратегії управління активами підприємства
- дослідження організаційно-економічна характеристика ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»

- проведення фінансово-економічного аналізу діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»
- проведення аналізу активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»
- розгляд напрямків оптимізації управління активами підприємства
- виявлення напрямків удосконалення політики управління активами підприємства

Об'єкт дослідження – процес вивчення та аналізу управління активами підприємства в сучасних нестійких фінансово-економічних реаліях.

Предмет дослідження теоретико-методологічні аспекти та практичні вимоги щодо напрямків удосконалення системою управління активами підприємств.

Методи дослідження. В процесі виконання роботи використовувались такі загальнонаукові методи: теоретичне узагальнення та порівняння, систематизація, формалізація – при вивченні особливостей організації управління оборотними активами та визначенні способів управління ними; спостереження – під час вивчення організаційно-економічного рівня на підприємстві; порівняння – під час визначення фінансово-економічного стану, рівня ліквідності та платоспроможності за три роки; вимірювання – у процесі розрахунків відповідно до методики аналізу коефіцієнтів фінансового стану і визначення оптимального співвідношення між джерелами залучення коштів, враховуючи достатній рівень ефективності діяльності підприємства; аналіз і синтез, індукція та дедукція – у ході проведення аналізу активів підприємства.

Наукова цінність одержаних результатів. Теоретичними і практичними результатами проведеного нами дослідження, які відносимо до наукової новизни визначено:

запропоновано:

- визначати підхід до фінансування залежно від оборотності оборотних активів підприємств та темпів їхнього зростання

одержали подальший розвиток:

- систематизація підходів щодо визначення категорії «активи» підприємства.

Практичне значення одержаних результатів.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися на: Основні положення кваліфікаційної роботи доповідалися на: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери» (ЦНТУ, 28 листопада 2024р.) результатом яких є опублікування тез доповідей на тему «Напрямки удосконалення управління активами підприємства»

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота виконана та оформлена згідно методичних рекомендацій та вимог. Кваліфікаційна робота викладена на 74 сторінках комп'ютерного тексту, складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Робота включає 10 таблиць, 7 рисунків, список використаних джерел налічує 65 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність активів підприємства

Фінансово-господарська діяльність підприємства базується на володінні та розпорядженні певним майном та відображається у нього на балансі. Актив – це ресурс, використання якого може збільшити економічні вигоди в майбутньому. Сюди входять усі наявні матеріальні активи, нематеріальні активи та фонди, що належать підприємству на певну дату.

В сучасній економічній теорії та господарській практиці оперують різними термінами, які характеризують окремі види активів підприємства. Для забезпечення ефективного та цілеспрямованого управління активами на підприємстві з'являється потреба в систематизації основних понять, що використовуються в практичній діяльності. У таблиці 1.1. представлена класифікація активів, яка виділяє найголовніші ознаки, за якими активи, як керована підсистема, найбільш чітко будуть відповідати управлінським цілям і завданням підприємства.

Таблиця 1.1.

Види та головні ознаки активів

Ознаки	Види активів				
За формами функціонування	Матеріальні	Нематеріальні	Фінансові	Біологічні	
За характером участі в господарському процесі	Оборотні		Необоротні		
За характером участі в різних видах господарської діяльності	Операційні		Інвестиційні		
За можливістю амортизації	Амортизовані		Неамортизовані		
За ступенем цінності	Цінні		Малоцінні		
За ступенем ліквідності	Абсолютно ліквідні	Високоліквідні	Середньо-ліквідні	Мало-ліквідні	Неліквідні

Джерело: [3]

Питанням теоретичного розуміння активів присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. В процесі дослідження нами здійснено систематизацію наукового розуміння поняття «активи» та об'єднано у таблицю 1.2.

Таблиця 1.2.

Систематизація теоретичних підходів до визначення категорії «активи»

Автори науковці	Наукове розуміння категорії «активи»
Безус П.І. Безус А.М., Кальний С.В. [6]	«власність фізичної або юридичної особи, що має грошову оцінку та застосовується в комерційній або виробничій діяльності для одержання доходу»
Васьківська К. В. Сич О.А [15]	«власність юридичної особи (підприємства), що має грошову вартість, яку підприємство може використовувати для здійснення підприємницької діяльності»
Алексєєв І. В. [3]	«сукупність майна та грошових коштів, що належать підприємству та в які вкладені кошти власників»
Поважний О. С., Кармазіна Н.О., Кваша Ю.В. [55]	«сукупність власного майна, що належить підприємству, та дебіторських рахунків»
Лучко М. Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. [48]	«будь-яке майно, що має вартість і належить фізичній або юридичній особі»
Коробов М.Я. [35]	«економічні ресурси, що контролюються підприємством»
Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. [37] Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. [25]	«грошові кошти та видатки, які ще не стали доходами»

Джерело: розраховано і складено автором з використанням [5,16, 25].

Активи підприємства поділяються на оборотні та необоротні активи. Оборотні активи є частиною майна підприємства, що відображається у в матеріально-виробничих запасах, незавершених розрахунках, залишках грошових коштів та фінансових інвестиціях.

Класифікацію активів схематично представлено на рисунку 1.1.

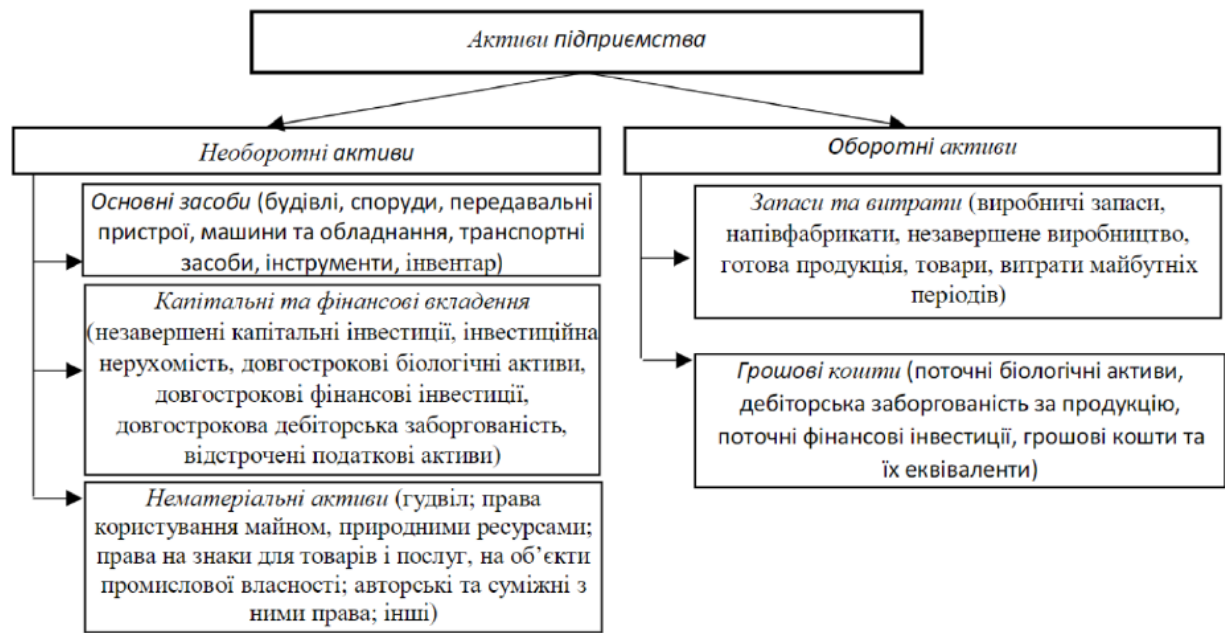

Рис. 1.1. Класифікація активів підприємства

Джерело: [27]

Оборотні активи підприємства мають певні ознаки:

- вони мають бути заздалегідь вкладені, тобто авансовані до отримання виручки від реалізації продукції;
- оборотні активи як ліквідні ресурси не будуть втрачені або спожиті, але постійно повинні поновлюватися в господарському обігу;
- абсолютна потреба в оборотних активах залежить в основному від обсягу господарської діяльності, умов постачання та збуту. Недостатність їх або неефективне використання негативно впливає на фінансовий стан підприємства.

Характеристика оборотних активів, їх складові елементи та можливості представлені у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3.

Характеристика оборотних активів підприємства

Оборотні активи за елементами	Поняття та можливі економічні вигоди
Виробничі запаси	Запаси сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні
Незавершене виробництво	Витрати, які утворились при використанні майнових, трудових та фінансових ресурсів в господарській діяльності, і не перетворились в готову продукцію на певну календарну дату
готова продукція	Запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам. Продукція, яка не відповідає вищезазначеним вимогам, знаходиться на стадії розробки
товари	
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	
з бюджетом	
за виданими авансами	
з нарахованих доходів	
із внутрішніх розрахунків	Заборгованість підприємству на відшкодування вартості його майна та одержання вигоди від продажу покупцям
Інша поточна дебіторська заборгованість	
Поточні фінансові інвестиції	Фінансові інвестиції (активи), які передані підприємством іншим суб'єктам господарювання, на строк, що не перевищує один рік
Грошові кошти та їх еквіваленти:	Він може використовуватися для поточних операцій та готівки на інших банківських рахунках, а також для їх еквівалентів у національній та іноземній валюті. Кошти, які не можуть бути використані для однорічних операцій, включаються до складу необоротних активів
Інші оборотні активи	Оборотні активи, як зобов'язання перед підприємством за його майно
Витрати майбутніх періодів	Витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів

Джерело: [6]

Необоротні активи є частиною майна підприємства, яке тривалий час бере участь у процесі господарської діяльності та поступово переносить свою вартість на готову продукцію через нарахування амортизаційних відрахувань.

Основні елементи необоротних активів та їх економічний зміст розглянуті у таблиці 1.4.

Таблиця 1.4.

Характеристика необоротних активів підприємства

Необоротні активи за елементами	Поняття та можливі економічні вигоди
Нематеріальні активи	Об'єкти промислової та інтелектуальної власності без фізичної субстанції, необхідних для господарської діяльності
Незавершене будівництво (інвестиції)	Об'єкти матеріальних і нематеріальних необоротних активів, які не введені в експлуатацію
Основні засоби	Група матеріальних цінностей, що тривалий час функціонують у галузі матеріального виробництва та невиробництва
Довгострокові фінансові інвестиції	Активи, передані підприємствами іншим суб'єктам господарювання з метою збільшення прибутку за рахунок відсотків, дивідендів тощо, збільшення вартості капіталу або отримання інших вигод для інвесторів
Довгострокова дебіторська заборгованість	Заборгованість фізичних та юридичних осіб, яка не виникатиме під час звичайного операційного циклу, буде погашена за дванадцять місяців з дати нарахування
Інші необоротні активи	Необоротні активи від розстрочки зобов'язань перед підприємством

Джерело: [8]

У науковій літературі існує безліч варіантів, які класифікують активи підприємства, враховуючи різні аспекти управління фінансами та обліку:

1. Класифікація активів за об'єктом фінансового управління:

- Необоротні активи, які включають:
 - Основні засоби.
 - Нематеріальні активи.
 - Довгострокові фінансові інвестиції.
 - Інші необоротні активи.
 - Оборотні активи, до яких належать:
 - Товарно-матеріальні запаси.
 - Незавершене виробництво.
 - Дебіторська заборгованість.
 - Грошові кошти.
 - Поточні фінансові інвестиції.
 - Інші види оборотних активів.
- #### 2. Класифікація за формою активів:
- Реальні активи: включають як матеріальні, так і нематеріальні складові.
 - Фінансові активи.

3. Поділ за тривалістю отримання грошового потоку:

- Короткострокові активи.
- Довгострокові активи.

4. За способом отримання доходів:

- Активи з явним доходом: передбачають надходження у вигляді ренти, процентів, дивідендів тощо.

- Активи з прихованим доходом: дохід отримується під час продажу, наприклад, у вигляді приросту вартості чи гудвілу.

5. За регулярністю доходів:

- Активи з одноразовим доходом.
- Активи з періодичними доходами.
- Активи із постійними доходами.

6. Поділ за рівнем ризику:

- Безризикові активи: забезпечують гарантований грошовий потік.
- Ризикові активи: доходи можуть змінюватися залежно від обставин.

7. Залежно від рівня ліквідності:

- Високоліквідні активи.
- Середньоліквідні активи.
- Низьколіквідні активи.
- Неліквідні активи.

Класифікація необоротних активів:

1. За функціональними характеристиками:

- Основні засоби: матеріальні об'єкти, які використовуються більше одного року та поступово передають свою вартість через амортизацію.

- Нематеріальні активи: немонетарні ресурси без фізичної форми, що мають тривалий термін використання.

2. За напрямками обслуговування операційної діяльності:

- Активи, які забезпечують виробничі процеси.
- Активи для реалізації готової продукції.
- Активи, що підтримують управління операційною діяльністю.

3. За правом володіння:

- Власні активи.
- Активи, взяті в оренду.

4. За використанням у забезпеченні кредитів та страхуванні:

- Рухомі необоротні активи.
- Нерухомі необоротні активи.

5. За обліком зносу:

- Амортизаційні активи: основні засоби та частина нематеріальних активів, що амортизуються.
- Неамортизаційні активи: активи, які не підлягають амортизації та не відображаються через знос у фінансовій звітності.

Оновлена структура допомагає систематизувати активи підприємства, враховуючи їхній економічний потенціал, функціональне призначення та фінансові характеристики.

Основою для управління активами підприємства є дані, відображені в балансі, зокрема його активи. Баланс відіграє ключову роль у визначенні платоспроможності підприємства, оскільки кредитори мають першочергові права на майно. Для забезпечення їх інтересів баланс формується таким чином, щоб максимально чітко демонструвати можливість виконання зобов'язань, зокрема в умовах ліквідації підприємства. У цьому контексті об'єктивна оцінка активів є надзвичайно важливим елементом аналізу платоспроможності.

Методи оцінки активів у балансі

Активи підприємства оцінюються і відображаються в балансі у грошовому виразі на основі певних принципів. Як правило, головною базою для оцінки є первісна вартість, яка відповідає сумі витрат, фактично сплачених за актив під час його придбання. Однак для різних типів активів можуть застосовуватися інші підходи до оцінки, залежно від їх функціонального призначення.

Особливості оцінювання нематеріальних активів

- Нематеріальні активи, створені або придбані підприємством, оцінюються за їхньою собівартістю.

- Якщо нематеріальні активи отримані шляхом обміну, їх вартість визначається відповідно до вартості отриманих активів.
- У ряді випадків їхня вартість може встановлюватися як ринкова ціна, тобто сума, за яку актив може бути переданий або отриманий в операції між зацікавленими сторонами.

Такий підхід до оцінки активів забезпечує достовірність фінансової звітності підприємства, сприяючи адекватній оцінці його фінансової стабільності, ліквідності та здатності виконувати зобов'язання перед кредиторами.

Діагностика ефективного використання оборотних активів дозволяє раціонально планувати та управляти оборотними активами. Тут варто визнати, що основними показниками ефективності оборотних активів є коефіцієнт обертання оборотних коштів, тривалість обертання оборотних коштів, коефіцієнт завантаження оборотних коштів, рентабельність оборотних коштів, абсолютне та відносне вивільнення оборотних коштів.

Для проведення аналізу ефективності використання оборотних активів на підприємствах використовують наступні загальновизнані методи: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; аналіз із застосуванням коефіцієнтів; факторний аналіз; нормування; метод АВС; оптимізація.

В процесі проведення горизонтального аналізу здійснюється порівняння статей активів поточного з базовим, та попереднім роком, в процесі проведення вертикального аналізу визначається їх абсолютні та відносні відхилення та питома вага в загальній сумі активів. Крім того, на основі фінансової звітності підприємства використовується коефіцієнтний метод.

Ефективність використання оборотних коштів оцінюється на основі фінансової звітності за допомогою системи показників, до яких належать:

- коефіцієнт обертання оборотних коштів – визначається як відношення обсягу реалізації продукції до середньорічної суми оборотних активів;
- тривалість обертання оборотних коштів (дні) – відношення тривалості планового періоду (360 днів) до коефіцієнта обертання;

– коефіцієнт завантаження оборотних коштів – показник, обернений до коефіцієнта обертання;

– рентабельність оборотних коштів (%) – визначається як відношення прибутку від звичайної діяльності до оборотних активів.

Таким чином, провівши аналіз вищевикладеного матеріалу, можна запропонувати наступну послідовність проведення аналізу оборотних активів за допомогою ряду коефіцієнтів:

В процесі проведення аналізу активів підприємства зазвичай використовуються наступні показники:

1. «Коефіцієнт оборотності оборотних активів обчислюється як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньої величини оборотних активів підприємства:

$$K_{об а} = \frac{ЧД}{ОА}, \quad (1.1)$$

де, ЧД – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції;

ОА – оборотні активи підприємства» [54].

2. «Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини дебіторської заборгованості:

(1.2)

$$K_{об дз} = \frac{ЧД}{ДЗ},$$

де, ДЗ – середньорічні залишки дебіторської заборгованості» [54].

3. «Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції (С) до середньорічної вартості матеріальних запасів (МЗ) та характеризує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства» [54]:

$$K_{об мз} = \frac{С}{МЗ}, \quad (1.3)$$

4. «Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача) розраховується як відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) (ЧД) до середньорічної вартості основних засобів (ОЗ). Він показує ефективність використання основних засобів підприємства, розрахуємо за формулою» [54]:

$$K_{\Phi B} = \frac{\text{ЧД}}{\text{ОЗ}}, \quad (1.4)$$

де, ОЗ – середньорічна вартість основних засобів.

5. «Тривалість обороту оборотних активів розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коеф. оборотності оборотних активів» [54]:

$$T_{об} = \frac{360}{K_{обОА}}, \quad (1.5)$$

6. «Строк погашення дебіторської заборгованості розраховується як відношення тривалості звітного періоду до коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості» [54]:

$$T_{об} = \frac{360}{K_{обДЗ}}, \quad (1.6)$$

7. «Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом відображає частку власного оборотного капіталу в загальній величині оборотних активів і визначається за формулою» [54]:

$$T_{об} = \frac{ВOK}{OA}, \quad (1.7)$$

де, ВOK – власний оборотний капітал.

8. «Коефіцієнт забезпечення матеріальних записів власними оборотними коштами. Даний коефіцієнт показує, якою мірою матеріальні запаси покриті власними коштами і не потребують залучення позикових» [54]:

$$K_{ЗМЗВOK} = \frac{ВOK}{3}, \quad (1.8)$$

де, 3 - середньорічна вартість запасів підприємства;

Нормальним явищем є рівень коефіцієнта 60 – 80%. Деякі автори називають критичну величину – 50%.

9. «Коефіцієнт рентабельності оборотних активів показує величину прибутку, яка припадає на одну гривню оборотних активів, розраховується за формулою:

$$P_{OA} = \frac{ЧП}{OA} * 100, \quad (1.9)$$

де ЧП – величина чистого прибутку або збитку отриманого підприємством» [54].

1.2. Методичні основи управління активами підприємства

Управління активами підприємства є ключовим компонентом підвищення ефективності його функціонування. Розробка й застосування оптимальних підходів у цій сфері дозволяють забезпечити фінансову стійкість, підвищити кредитоспроможність і зробити підприємство привабливим для інвесторів. Раціональне управління активами сприяє ефективному використанню ресурсів, збільшенню конкурентоспроможності продукції, стимулює інноваційні процеси та відкриває доступ до нових ринків.

Основні аспекти управління активами:

1. Формування стратегії розвитку: Визначення виробничих, фінансових та інвестиційних пріоритетів.
2. Раціоналізація активів: Балансування основних і оборотних активів. Забезпечення ефективного фінансування їх розвитку.
3. Джерела фінансування: Власний капітал як основа стабільності. Залучення позикових коштів для розширення можливостей.

Основні проблеми:

1. Відсутність уніфікованих підходів: Немає єдиної методології для управління активами у сучасних умовах.

2. Проблеми оптимізації: Складність визначення оптимального співвідношення між різними типами активів.

3. Ринкові виклики: Динамічні зміни на ринку вимагають гнучких управлінських рішень.

Шляхи вирішення:

1. Розробка нових методик: Створення інструментів для аналізу та оптимізації структури активів.

2. Впровадження сучасних технологій: Автоматизація процесів і використання цифрових платформ.

3. Акцент на інноваціях: Інтеграція сучасних технологій у процеси управління.

Ефективне управління активами дозволяє підприємству адаптуватися до умов ринкової економіки, забезпечуючи стійкий розвиток і високі фінансові результати. Для цього необхідно продовжувати дослідження та вдосконалювати існуючі підходи до організації управлінського процесу.

Ефективне управління активами стає надзвичайно важливим у процесі відновлення економіки, оскільки воно дозволяє підприємствам досягати стабільного розвитку та підвищувати конкурентоспроможність. Економічне відновлення несе з собою як труднощі, так і нові можливості, тому стратегічний підхід до управління активами стає важливим інструментом для досягнення найвищої продуктивності та вартості.

Світовий досвід підтверджує, що глобальний підхід до управління активами має важливе значення в умовах відновлення економічного та політичного устрою. Ретельне планування та реалізація стратегічних цілей розміщення активів сприяють зміцненню їх ефективності. Застосування міжнародних стандартів і найкращих практик у сфері управління активами надає можливість підприємствам підвищити ефективність і забезпечити стабільний розвиток у майбутньому.

Дослідженню питань управління активами підприємств присвячені праці Бабій О. та Койнак В., які у своїх дослідженнях розглядали підходи до управління активами, а саме: фінансовий підхід, стратегічний та оптимізаційний підхід. Так, «Фінансовий підхід вивчає ефективність та рентабельність активів, засновуючись на фінансових показниках, які можна знайти у фінансовій звітності підприємства. Стратегічний підхід вимагає аналізу стратегічного плану підприємства та визначення, як активи сприяють досягненню поставлених цілей. Оптимізаційний підхід може включати математичні моделі для максимізації використання ресурсів та оптимального розподілу активів» [4].

Автор О.С. Бондаренко розглядає «управління оборотними активами в розрізі їх окремих видів: управління запасами; управління дебіторською заборгованістю; управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями» [14].

У своїх дослідженнях А.М. Поддєрьогін управління активами визначає як: «Комплекс заходів, які спрямовані на забезпечення умов оптимізації й безперервного процесу їхнього обсягу, формування достатнього їхнього обсягу, раціональної структури й ефективної організації їх використання» [54].

Наукові погляди І.А. Бланка визначають, що «управління активами це - формування необхідного обсягу й складу активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їхнього фінансування» [10].

Науковці Ю. Швець та А. Скворцова визнають, що «управління активами це система цілеспрямованих та узгоджених взаємозв'язків між суб'єктом та об'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із використання сформованих методів, засобів, механізмів і фінансово-економічних інструментів аналізу, дослідження, перетворення пов'язаних між собою процесів розподілу, формування, використання, контролю оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, структурою та складом за умови врахування внутрішніх та зовнішніх загроз та з метою підвищення рівня фінансової стійкості» [65].

На думку, Дехтяр Н.А., Дейнека О.С., Черноус Т.М. «управління оборотними активами доцільно розглядати як сегмент загальної фінансової стратегії підприємства, спрямований на забезпечення необхідної потреби в оборотних активах та джерелах їх фінансування, з метою забезпечення стабільної ефективності господарської діяльності та фінансової самостійності суб'єкта господарювання. Слід зазначити, що необхідність та важливість управління оборотними активами підприємства в умовах фінансової нестабільності визначаються браком фінансових ресурсів необхідних для забезпечення потреби в оборотних активах, забезпечення безперервності та збалансованості господарських процесів, досягнення стабільної платоспроможності, рентабельності та інших результатів фінансової діяльності підприємства. Тому метою управління оборотними активами підприємства є забезпечення оптимального поєднання необхідних обсягів усіх складових оборотних активів із джерелами їх фінансування відповідно до цільового призначення, що сприятиме формуванню належного рівня платоспроможності та рентабельності.

Управління оборотними активами направлене на вирішення таких завдань:

- формування достатнього обсягу оборотних активів із позиції забезпечення поточної платоспроможності;
- оптимізація елементів оборотних активів, спрямована на виконання нормативів ліквідності;
- ефективне використання оборотних активів для забезпечення прибутковості та рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;
- формування джерел фінансування оборотних активів із урахуванням вимог забезпечення фінансової стійкості» [20].

Етапи управління оборотними активами можна побачити на рисунку 1.2.

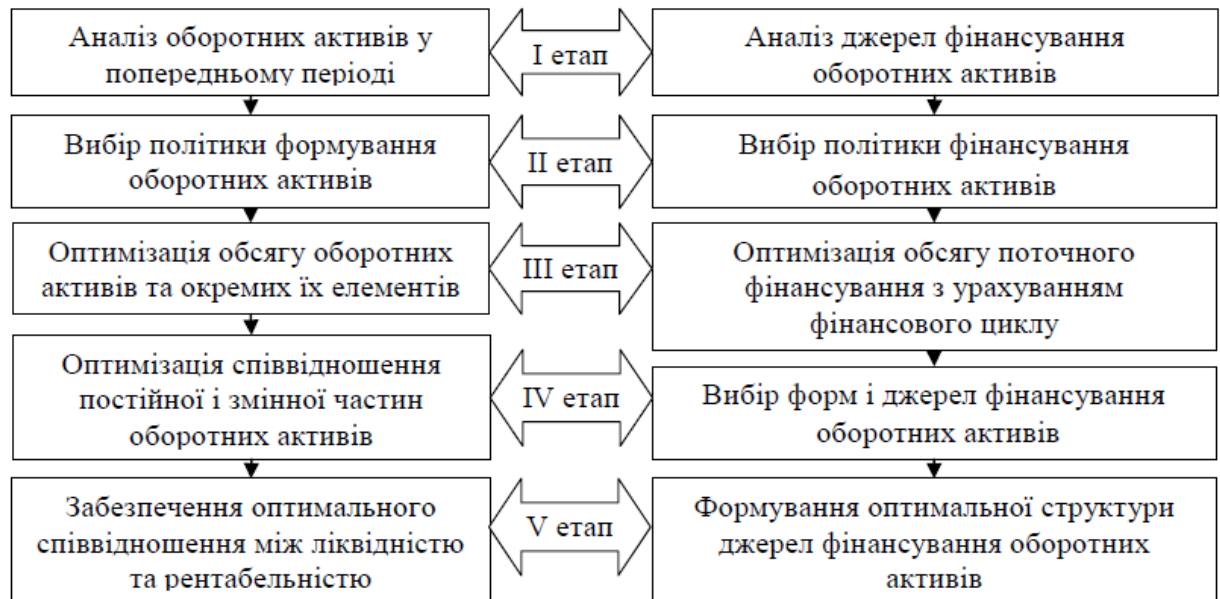

Рис. 1.2. Етапи управління оборотними активами підприємства

Джерело: [31]

За нинішніх умов від вітчизняних підприємств вимагається перегляду підходів до управління активами, які полягають у диверсифікації та підвищенні ліквідності активів, що підвищить адаптивність до розбалансованого економічного середовища. Також важливим напрямком в управлінні активами є інновації та впровадження новітніх технологій, що дозволяють оптимізувати процеси управління активами.

Управління активами підприємства законодавчо визначено у П(С)БО 2 «Баланс», тут визначені підходу до управління активами, які полягають у:

- «принцип відповідності елементів підходу до управління активами напрямку розвитку міжнародної та національної політики;
- принцип комплексності управління активами, що базується на використанні провідних методик, методів дослідження середовища функціонування підприємств, методів та інструментів управління, які враховують сучасні інноваційні підходи до управління;

- принцип системності при формуванні підходу до управління активами, що визначає підприємство як єдину систему, яка має зовнішні та внутрішні зв'язки;
- принцип узгодженості стратегічних та тактичних напрямків управління активами підприємств;
- принцип об'єктивності, що базується на використанні достовірної інформації із перевірених джерел;
- принцип комплексності, який формує підхід до управління активами за всіма складовими активів підприємств;
- принцип гнучкості та адаптивності, що передбачає швидку реакцію на зміну зовнішнього та внутрішнього середовища діяльності підприємства, надає можливості адаптуватись до можливих змін;
- принципи точності та надійності, що визначають необхідність обґрунтування елементів підходу до управління активами із урахуванням можливості наявної дезінформації;
- принцип зворотного зв'язку, який при управлінні активами повинен ураховуватися у всій системі управління підприємством;
- принцип безперервності управління активами, що означає постійний моніторинг стану активів, виявлення недоліків та перспектив, їх корегування на постійній основі;
- принцип ефективності управління активами, який базується на меті підвищення загальної ефективності діяльності підприємства та збільшенні вартості його активів» [56].

Сучасні теоретичні положення фінансового менеджменту визначають декілька цілей управління активами підприємства, в залежності їх категорії. На рисунку 1.3. можна побачити цілі та завдання управління активами підприємства

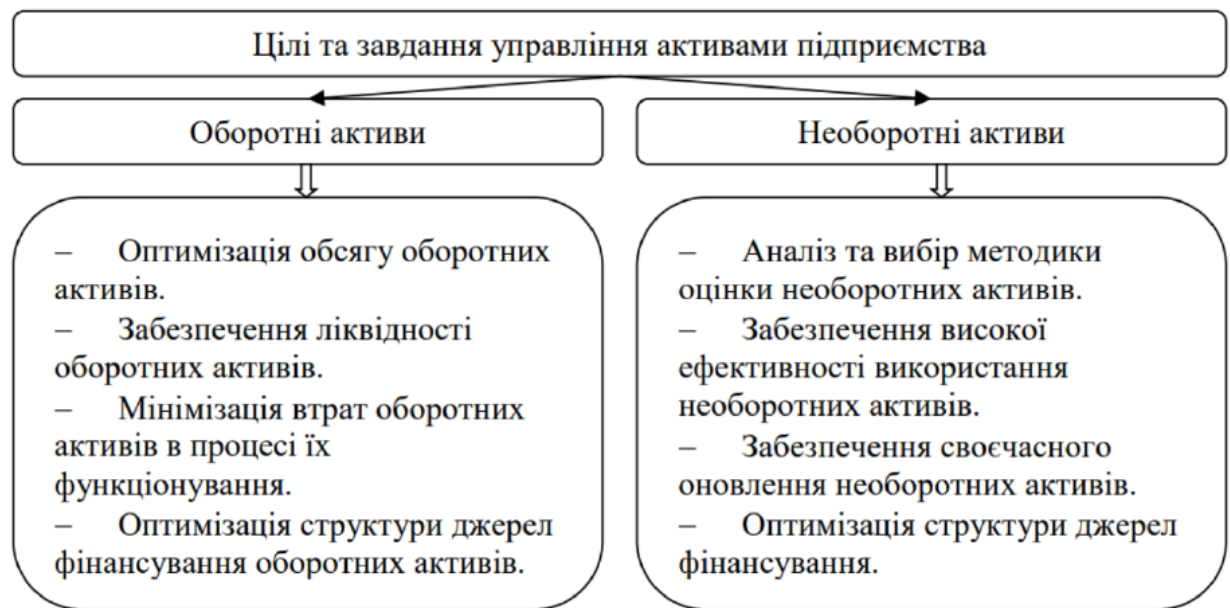

Рис. 1.3. Цілі та завдання управління активами підприємства

Джерело: [25]

Управління активами на сучасних підприємствах є складним і різноаспектним процесом, який вимагає використання різних наукових підходів для досягнення напрямків ефективності та результативності. Розглянемо ключові особливості кожного підходу:

1. **Фінансовий підхід.** Орієнтований на аналіз економічної ефективності використання активів. Він базується на вивченні фінансових показників, таких як:

- Визначення рентабельності активів (ROA);
- Проведення коефіцієнтного аналізу оборотності активів;
- Визначення рівня ліквідності;
- Визначення оптимального співвідношення структури капіталу.

Цей підхід дозволяє визначити, наскільки рівень раціональності використання ресурсів в процесі отримання прибутку.

2. **Стратегічний підхід.** Зосереджений на взаємозв'язку між активами підприємства та його стратегічними цілями. У цьому випадку управління активами передбачає:

- Аналіз відповідності активів довгостроковим планам,

- Визначення складу ключових активів, які є критично важливими для конкурентних переваг;
- Проведення оцінки рівня ризиків, пов'язаних із застаріванням або нераціональним використанням активів.

Цей підхід спрямований на забезпечення довготривалого успіху підприємства.

3. Оптимізаційний підхід

Використовує математичні та економічні моделі для досягнення оптимального розподілу активів. Основними інструментами є:

- Лінійне програмування,
- Розробка моделей управління запасами,
- Проведення аналізу витрат і вигід.

Оптимізаційний підхід дозволяє підвищити продуктивність, зменшити витрати та збалансувати використання ресурсів.

Поєднання цих підходів створює комплексний механізм управління активами, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності та стабільності підприємства.

На думку Чуприна Х., Валяєв О. Деркач «Активи підприємства є насамперед інвестованим у виробництво капіталом. Дослідження історичної еволюції категорії «капітал» дозволяє виділити три основні підходи до його формування. Відповідно до першого підходу, капітал визначається як грошовий фактор, а гроші – основний чинник виробництва. Згідно з другим підходом, який виражає матеріально-речове трактування, капітал – це цінності й послуги, з участю яких створюється новий дохід. Третій підхід представляє капітал як виробничі відносини, які витікають з монополізації власності на засоби виробництва в руках підприємців. На основі вивчених підходів узагальнене визначення капіталу представлено як блага, які створюються новою працею та використовуються для виробництва товарів та послуг, що здатні приносити дохід.

Управління активами – це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов’язаних із оптимальним їх формуванням з різноманітних джерел, а також забезпеченням ефективного їх використання в різних видах господарської діяльності підприємства» [64].

Таким чином, управління капіталом – це вплив суб’єкта ринку (підприємства) на об’єкт управління (капітал) з метою ефективного та оптимального використання цього об’єкта для ведення господарської діяльності суб’єкта.

Як вказують у своїх дослідженнях Бабій О.М та Койнак В.В., що «ефективність господарської діяльності підприємства значною мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління активами. Управління активами суб’єктів господарювання тісно пов’язане із прийняттям управлінських рішень, оскільки їх величина і динаміка є важливими критеріями для встановлення їх оптимальності. Активи завжди є необхідним атрибутом господарської діяльності підприємства – з моменту його створення до ліквідації чи реорганізації. Водночас, управління активами передбачає вплив на їх обсяг і структуру, а також джерела фінансування з метою підвищення ефективності їх використання та раціоналізації.

Налагоджений механізм управління активами передбачає, зокрема:

- чітку постановку цілей і завдань управління активами, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді;
- удосконалення методики визначення і економічного аналізу ефективності використання всіх видів активів;
- розроблення напрямів оптимізації процесу управління активами, а також їх аналізу і впровадження;
- використання у процесі управління активами економічних методів та моделей, зокрема під час аналізу і планування;
- розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами;
- розроблення загальної стратегії управління активами;

– орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління активами» [4].

На думку Чуприна Х.М., Валяєв О.В., Деркач А.Є. «управління активами підприємства скероване на вирішення таких основних завдань:

- формування достатнього обсягу фінансових ресурсів, що забезпечить необхідні темпи економічного розвитку підприємства;
- оптимізація розподілу сформованого капіталу за видами діяльності та напрямками використання;
- забезпечення умов досягнення максимальної дохідності активів при запланованому рівні фінансового ризику;
- забезпечення мінімізації фінансових ризиків, пов'язаних з використанням активів, при запланованому рівні їх дохідності;
- забезпечення постійної фінансової рівноваги підприємства у процесі його розвитку;
- забезпечення достатньої фінансової гнучкості підприємства;
- оптимізація оборотності активів;
- забезпечення своєчасного реінвестування доходів» [64].

1.3. Політика та стратегія управління активами підприємства

Для забезпечення ефективного функціонування в умовах ринкової економіки кожне підприємство повинно оптимізувати використання своїх ресурсів, прискорювати оборотність активів, а також підтримувати належний рівень платоспроможності та ліквідності.

У такій ситуації важливо розробити ефективну політику оперативного управління оборотними активами, яка включає:

- визначення оптимальної структури та обсягу оборотних активів з урахуванням особливостей діяльності підприємства;
- аналіз і формування джерел фінансування цих активів.

Існує три основні підходи до управління оборотними активами: агресивний, консервативний і поміркований.

1. Агресивна політика:

- підприємство активно нарощує оборотні активи, не встановлюючи жорстких обмежень на їх зростання;

- збільшуються запаси сировини, матеріалів, готової продукції, дебіторська заборгованість і залишки коштів на рахунках;

- частка оборотних активів у загальному обсязі майна перевищує 50 %, а період їх оборотності становить близько 90 днів.

Цей підхід дозволяє мінімізувати ризики технічної неплатоспроможності, але водночас може знижувати рентабельність активів і створювати загрозу фінансової нестабільності за несприятливих ринкових умов.

2. Консервативна політика:

- підприємство прагне зменшити обсяг оборотних активів і скоротити період їх оборотності;

- частка оборотних активів у загальному майні не перевищує 40 %.

Цей підхід є оптимальним для умов стабільного ринку, де чітко визначені терміни постачання, обсяги продажів і строки платежів. Консервативна стратегія забезпечує високу рентабельність, однак створює ризик технічної неплатоспроможності у разі різких змін ринкової кон'юнктури.

3. Поміркована політика:

- баланс між агресивним і консервативним підходами;

- забезпечення середнього рівня рентабельності та оборотності активів.

Вибір підходу до управління оборотними активами залежить від стратегічних цілей підприємства, умов ринку та його фінансових можливостей. Рационально побудована політика дозволяє не лише забезпечити ефективне використання ресурсів, але й досягти фінансової стабільності та конкурентоспроможності.

Основні етапи політики управління необоротним активами представлені у таблиці 1.5.

Таблиця 1.5.

Основні етапи політики управління необоротними активами підприємства

Етап	Характеристика
1 Етап	Аналіз необоротних активів компанії, що працювала у попередньому період. Він проводиться з метою вивчення динаміки загального обсягу і структури необоротних активів, ступеня їх придатності, інтенсивності оновлення та ефективності використання;
2 Етап	Оптимізація загального обсягу і складу необоротних активів підприємства. Розрахунки здійснюються з урахуванням виявлених у процесі аналізу можливих резервів підвищення продуктивного використання необоротних активів у майбутньому періоді;
3 Етап	Забезпечення своєчасного оновлення необоротних активів підприємства. При цьому розраховується загальний обсяг активів, що підлягають оновленню в майбутньому періоді, встановлюються основні параметри і вартість оновлення різних груп активів;
4 Етап	Забезпечення ефективного використання необоротних активів підприємства. Процедура полягає у розробці системи заходів, спрямованих на підвищення рентабельності і фондовіддачі необоротних активів;
5 Етап	Формування принципів і оптимізація структури джерел фінансування необоротних активів. Оновлення і приріст необоротних активів підприємства може фінансуватися за рахунок власних і позикових коштів.

Джерело: [41]

Для забезпечення стабільної роботи підприємства та ефективного управління активами необхідно вирішувати кілька важливих завдань:

1. Гарантування безперебійності виробничих процесів: Це передбачає створення необхідних видів активів, обсяги яких відповідають масштабу діяльності підприємства, а також тривалості його операційного та фінансового циклів. Такий підхід допомагає уникнути затримок у виробничій діяльності.

2. Прискорення обігу оборотних активів: Для цього потрібно збільшувати частку швидкообігових активів і зменшувати частку повільнообігових. Це дозволяє оптимізувати використання ресурсів і скоротити час перетворення активів у грошову форму.

3. Забезпечення достатньої ліквідності активів: Підтримка платоспроможності вимагає постійного моніторингу грошових коштів і

ліквідних активів. Важливо мати резерви у вигляді фінансових інструментів, які можна швидко конвертувати у грошові кошти у разі потреби.

4. Збільшення рентабельності оборотних активів: Для досягнення цієї мети необхідно раціонально використовувати тимчасово вільні кошти, вкладаючи їх у фінансові інструменти, які можуть приносити дохід у вигляді відсотків, дивідендів або прибутку від депозитів. Використання банківських контокорентних рахунків також сприяє підвищенню прибутковості.

5. Мінімізація ризиків та зменшення втрат, пов'язаних із використанням активів:

- для грошових коштів основним ризиком є інфляційні втрати.
- фінансові інвестиції піддаються ризику зниження доходів через нестабільність ринку або інфляцію.
- дебіторська заборгованість може спричинити втрати через несвоєчасні платежі або неповернення боргів.
- матеріальні запаси піддаються ризику псування, природного убутку чи втрат через форс-мажорні обставини.

На думку Бабій О.М., Койнак В.В. «В умовах відновлення економіки, ефективне управління активами підприємств стає ключовим елементом стратегічного розвитку. Існує ряд популярних у світі інструментів та моделей, які допомагають підприємствам управляти активами та забезпечити стійкий розвиток:

1. Інтегрована система управління активами (ЕАМ).

Системи ЕАМ (Enterprise Asset Management) – це комплексна система, яка об'єднує в собі процеси планування, використання, обслуговування та видалення активів підприємства. Підприємства з різнорідними активами є основними користувачами ЕАМ. Застосування ЕАМ дозволяє ефективно виявляти та оптимізувати життєвий цикл активів, забезпечуючи максимальну ефективність та продуктивність. ЕАМ сприяє оптимізації використання ресурсів та мінімізації зупинок виробництва.

2. Модель портфеля активів (САРМ).

Модель портфеля активів дозволяє підприємствам систематично оцінювати та розподіляти свої активи для досягнення стратегічних цілей. Модель портфеля активів дозволяє визначити оптимальний розподіл ресурсів між різними видами активів. Застосування цієї моделі сприяє диверсифікації та зменшенню ризиків, пов'язаних із змінами у економічному середовищі.

Заснована на принципах розподілу ризиків та доходів між різними видами активів, ця модель сприяє диверсифікації та зменшенню впливу нестабільності. CAPM базується на ідеї, що не всі ризики повинні впливати на ціни активів. Зокрема, ризик, який може бути диверсифікований шляхом утримання портфеля інвестицій, взагалі не є ризиком. CAPM дає нам уявлення про те, який ризик має бути пов'язаний із доходністю. Використання зазначеної моделі дає можливість оцінити доходність та ризики використання активів під час здійснення підприємницької діяльності.

3. Модель оптимізації ліквідності.

Умови відновлення можуть вимагати зосередження на ліквідності для забезпечення стабільності фінансового стану підприємства. Модель оптимізації ліквідності є практичним інструментом для забезпечення фінансової стійкості підприємства. Ця модель дозволяє ефективно розподіляти фінансові ресурси та готувати підприємство до можливих фінансових викликів.

У моделі відображено всі можливі варіанти (межі коливання) співвідношення груп активів та пасивів, що дозволяє варіювати даними залежно від бізнес-цілей підприємства. Також зазначається, що адаптування моделі до вітчизняних умов повинно базуватись на визначенні суми найбільш строкових пасивів та найбільш строкових зобов'язань, а потім, після множення на відповідний коефіцієнт за моделлю, формуються суми активів та пасивів, далі відбувається вибір оптимального співвідношення.

4. Модель оцінки ризиків та планування невизначеності.

Умови відновлення часто супроводжуються значними економічними ризиками. Модель оцінки ризиків дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та розробляти стратегії їх управління. Ця модель допомагає підприємствам

адаптуватися до невизначеності та забезпечує стійкість у складних економічних умовах. Застосування методологій ризик- менеджменту є необхідним елементом практичного управління активами. Визначення потенційних ризиків та розробка стратегій їх управління дозволяє підприємствам адаптуватися до невизначеності та більш ефективно управляти своїми активами» [4].

Комплексний підхід до вирішення цих завдань сприяє ефективнішому управлінню оборотними активами, що забезпечує стабільність підприємства та його конкурентоспроможність у динамічних ринкових умовах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ТОВ «КІРОВОГРАДСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ АЛЬЯНС»)

2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»

Група компаній під брендом Металобаза «Альянс» розпочала свою діяльність у 1998 році. Спочатку засноване підприємство займалося торгівлею металопрокатом в оптово-роздрібному форматі. З роками бізнес постійно розвивався: компанія освоювала нові ринки, впроваджувала інноваційні технології у виробництво будівельних матеріалів, нарощувала виробничі потужності та створювала команду кваліфікованих фахівців.

На сьогоднішній день компанія займається:

- продажем металопрокату та будівельних матеріалів (оптом і в роздріб);
- глибокою обробкою металопродукції;
- виготовленням металоконструкцій, фасадних і покрівельних матеріалів, огорожувальних конструкцій і метизів;
- проєктуванням будівель і споруд різного рівня складності;
- реалізацією промислових і цивільних будівельних проєктів.

Основні підприємства розташовані у місті Кропивницький. Їхні адміністративні, виробничі та складські приміщення займають понад 20,5 тисяч квадратних метрів. Компанія оснащена сучасною технікою, включно з автотранспортом, спеціалізованими верстатами та виробничими лініями, а також 27 кранами різного типу (мостовими, козовими, автомобільними) вантажопідйомністю від 5 до 50 тонн.

Уся продукція компанії відповідає встановленим стандартам і має сертифікати якості. Організація також володіє всіма необхідними ліцензіями та дозволами для виконання проєктних, будівельних і спеціальних робіт, зокрема пов'язаних із підвищеними ризиками.

Штат компанії налічує понад 200 фахівців різних напрямів. Інженери мають кваліфікаційні сертифікати, що дає змогу здійснювати всі необхідні роботи на високому професійному рівні. Це дозволяє компанії підтримувати стабільну якість продукції та зберігати конкурентні позиції на ринку.

ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» займається виготовленням металоконструкцій та відіграє важливу роль у розвитку сучасної інфраструктури, промисловості та будівельного сектору. Їх діяльність охоплює широкий спектр завдань – від проектування та розрахунків до виробництва і монтажу готової продукції. Нижче представлений унікальний аналіз основних аспектів роботи таких підприємств.

Металоконструкції використовуються в різних галузях, що дозволяє розділити діяльність підприємств на кілька ключових сегментів:

- Промислові об'єкти: каркаси для фабрик, заводів, складів, ангарів.
- Комерційні будівлі: офіси, торговельні центри, спортивні комплекси.
- Інфраструктурні споруди: мостові конструкції, шляхопроводи, башти.
- Спеціалізовані проєкти: створення нестандартних конструкцій для дизайнерських або інженерних рішень.

Особливості виробництва на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»:

- Сировина: Основним матеріалом є високоміцна сталь, яка забезпечує довговічність і надійність конструкцій.
- Технології: Використання автоматизованих систем, таких як роботизоване зварювання, лазерна різка та гідроабразивна обробка, дозволяє створювати конструкції з максимальною точністю.
- Інноваційний підхід: Активне впровадження 3D-моделювання та програм для оптимізації проєктів дозволяє скоротити час і витрати на виготовлення.

Переваги діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»:

- Швидкість виконання: Завдяки сучасним виробничим лініям строки реалізації проєктів значно скорочуються.

- Індивідуальне проектування: Можливість розробки рішень, адаптованих до специфічних потреб замовників.

- Висока якість: Відповідність продукції міжнародним стандартам, що підвищує конкурентоспроможність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

У своїй діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» стикається із рядом проблем, серед яких особливо варто виділити:

- Коливання цін на метал: Залежність від вартості сировини значно впливає на фінансові показники підприємств.

- Жорстка конкуренція: На ринку працює багато компаній, що створює потребу у постійному вдосконаленні.

- Екологічні обмеження: Посилення вимог до екологічності виробництва вимагає інвестицій у модернізацію технологій.

Серед актуальних тенденцій розвитку діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» варто визначити наступні:

- Модульні конструкції: Попит на збірні металеві рішення зростає через їх мобільність і простоту встановлення.

- Енергозбереження: Розробка конструкцій із додатковими теплоізоляційними властивостями стає все більш актуальною.

- Цифровізація виробництва: Використання цифрових інструментів для оптимізації процесів і точного прогнозування ринкових потреб.

Вдосконалення діяльності у роботі ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» полягає у наступному:

1. Розширення асортименту: Вихід на нові ринки, включаючи енергетичний та аграрний сектори.

2. Інвестиції в персонал: Розвиток компетенцій працівників для роботи з новітніми технологіями.

3. Експортні стратегії: Вихід на міжнародний рівень завдяки сертифікації продукції.

4. Екологічна модернізація: Впровадження нових екологічно чистих технологій виробництва.

В процесі ознайомлення з діяльністю ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» нами зроблено висновок, що підприємство має стратегічне значення для економіки. Його майбутній успіх залежить від здатності швидко реагувати на зміни ринку, впроваджувати інновації та відповідати сучасним стандартам якості й екологічності.

2.2. Фінансово-економічний аналіз діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»

Фінансово-економічний аналіз ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» проводиться шляхом аналізу активів та пасивів, з метою визначення резервів зростання ринкової вартості, платоспроможності та рентабельності на основі Фінансової звітності малого підприємництва за основі Балансу та Звіту про фінансові результати 2021 - 2023 роки. І на основі отриманих результатів заповнимо таблиці та проведемо аналіз.

Таблиця 2.1

Аналіз складу активу балансу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Аналіз складу та структури активу балансу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Стаття	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/2021		2023/2022	
							тис. грн.	%	тис. грн	%
Необоротні активи										
Нематеріальні активи	14,7	0,04	14,7	0,04	14,7	0,001	-	-	-	-
Первісна вартість	26,8	0,07	26,8	0,1	26,8	0,001	-	-	-	-
Основні засоби	1665,2	4,7	1219,0	3,3	859,0	0,02	-436,2	73,2	-360	70,5

Первісна вартість	4386,0	12,3	4098,8	11,1	4108,0	9,53	-287,2	93,4	-90,8	97,8
знос	2720,8	7,7	2879,8	7,8	3249,0	7,53	159	105,8	369,2	112,8
Усього необоротних активів	1679,9	4,7	1233,7	3,3	837,7	1,9	-446,2	73,4	-396	67,9
Оборотні активи										
Запаси	30065,3	84,7	32872,1	89,2	39266,2	91,1	2806,8	109,3	6394,1	119,5
В тому числі готова продукція	18867,7	53,1	19598,8	53,2	27056,6	62,7	731,1	103,9	7467,6	138,1
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	2987,3	8,41	781,5	2,12	1025,1	2,4	-2205,8	26,1	243,6	131,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
З бюджетом	2,7	0,07	4,5	0,01	1,0	0,001	1,8	166,7	-3,5	22,2
Інша поточна дебіторська заборгованість	148,7	0,41	1148,0	3,11	312,3	0,72	999,3	772,1	-835,7	27,2
Гроші та їх еквіваленти	197,8	0,56	136,2	0,37	655,7	1,52	-61,6	68,8	519,5	481,4
Витрати майбутніх періодів	6,7	0,02	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	408,2	1,15	654,6	1,8	955,4	2,21	246,4	160,4	300,8	145,9
Усього оборотні активи	33816,7	95,3	35596,9	96,7	42223,8	98,1	1780,2	105,3	6626,9	118,6
Баланс	35496,6	100	36830,6	100	43097,5	100	1334	103,7	6266,9	117,0

Джерело: розраховано і складено автором

Після проведених нами розрахунків аналізу складу та структури активу балансу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021 – 2023 роки нами зроблені висновки, що нематеріальні активи становили 14,7 тис. грн., первісна вартість нематеріальних активів становила 26,8 тис. грн. і за досліджуваний нами період ці показники не змінювалися. Розмір основних засобів станом на 31.12.2021 року становив 1665,2 тис. грн., станом на 31.12 2022 року – 1219,0 тис. грн., на 31.12.2023 року – 859,0 тис. грн. Але, в результаті нашого подальшого

аналізу ми спостерігаємо, що первісна вартість у 2023 році в порівнянні із 2022 роком збільшилась, але і розмір зносу основних засобів знизився.

Аналізуючи статтю «Запаси» ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021 – 2023 роки можемо спостерігати збільшення її розмірів у 2022 році в порівнянні із 2021 роком з 30065,3 тис. грн., до 32872,1 тис грн., а також збільшення у 2023 році в порівнянні із попереднім 2022 роком до 39266,2 тис. грн. У тому числі спостерігається збільшення обсягів запасів готової продукції з 18867,7 тис. грн. у 2021 році, 19597,8 тис грн у 2022 році та 27057,6 тис. грн у 2023 році.

На ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» викликане різними факторами. Основні причини цього явища включають:

1. Підготовка до сезонних змін попиту

У галузі будівництва, де активно використовуються металоконструкції, попит часто залежить від сезону. Підприємства можуть створювати додаткові запаси перед початком будівельного сезону, щоб задовольнити збільшені потреби ринку.

2. Коливання вартості матеріалів

Сировина для виробництва металоконструкцій, наприклад, сталь, піддається значним ціновим коливанням. У разі прогнозованого зростання цін підприємства можуть закуповувати матеріали наперед, щоб уникнути перевитрат.

3. Нестабільність у постачанні

Через можливі перебої в постачанні сировини, спричинені логістичними проблемами чи геополітичними факторами, підприємства зазвичай збільшують свої резерви, щоб уникнути простоїв у роботі. Так, через військову агресію ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» спостерігається розбалансування поставок металопродукату та інших виробів з металу через окупацію комбінатів та часткове їх знищення на підконтрольній території.

4. Розширення масштабів виробництва

Збільшення обсягів виробництва чи виконання масштабних замовлень часто супроводжується накопиченням додаткових запасів сировини та напівфабрикатів. Через військову агресію, багато підприємств було релоковано, а отже і виникла більша потреба у металовиробах для будівництва та реконструкції цих підприємств та для будівництва житла для внутрішньоопереміщених осіб.

5. Довгострокові контракти та нові замовлення

У разі отримання великих замовлень чи укладання тривалих контрактів компанія може накопичувати запаси матеріалів, щоб гарантувати виконання своїх зобов'язань.

6. Зміни у виробничих технологіях

Переходи на нові технології або використання інших типів сировини можуть вимагати збільшення запасів для адаптації виробничих процесів.

7. Інфляція та економічні ризики

У періоди високої інфляції підприємства можуть купувати сировину на випередження, щоб уникнути її подорожчання у майбутньому.

8. Стратегічне управління ризиками

Для забезпечення стабільності виробництва в умовах невизначеності компанії можуть збільшувати запаси, готуючись до можливих перебоїв у постачанні.

За досліджуваний період спостерігається зменшення обсягів дебіторської заборгованості за товари, роботи та послуги, що є дуже добрим показником.

На ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021 – 2023 роки спостерігається збільшення обсягів оборотних активів з 33816,7 тис. грн. станом на 31.12.2021 року, до 35596,9 тис. грн станом на 21.12.2022 року та 42223,8 тис. грн станом на 31.12.2023 року. Це зростання відбулось через зростання розмірів матеріальних запасів:

- Сировини і матеріалів: метали (наприклад, сталь, алюмінієві сплави), зварювальні дроти, фарбувальні матеріали, хімічні засоби для обробки.

- Напівфабрикатів: компоненти конструкцій, які перебувають на різних етапах обробки.
- Готової продукції: завершені вироби, що готові до реалізації або відвантаження клієнтам.
- Інших запасів: допоміжні матеріали або товари, не пов'язані безпосередньо з основним виробництвом.

Таблиця 2.2

Аналіз складу та структури пасиву балансу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Стаття	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення			
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	2022/2021		2023/2022	
							тис. грн.	%	тис. грн	%
Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	8153,7	22,9	11169,6	300,3	8898,7	20,6	3015,9	136,9	-2270,9	79,7
Додатковий капітал					3089,9	7,1	-	-	3089,9	100
Нерозподілений прибуток (непокритий збуток)	4667,0	13,1	5032,1	13,7	5776,7	13,4	365,1	107,8	744,6	114,8
Усього власний капітал	12820,7	36,1	16201,7	43,9	17765,3	41,2	3381	126,4	1563,6	109,6
Поточні зобов'язання і забезпечення										
Поточна кредиторська заборгованість за:										
товари, роботи, послуги	19293,4	54,3	17449,5	47,4	20710,4	48,0	-1843,9	90,4	3260,9	118,7
Розрахунки з бюджетом	114,4	0,32	60,6	0,16	186,5	0,4	8,3	115,9	125,9	307,7
У тому числі з податку на прибуток	52,3	0,01	39,6	0,1	143,8	0,4	-12,7	75,7	104,2	363,1

Розрахунки зі страхування	26,1	0,07	19,1	0,05	27,2	0,001	-7	73,2	8,1	142,4
Розрахунки з оплати праці	94,0	0,2	82,7	0,2	104,7	0,3	-11,3	87,9	22	126,6
Інші поточні зобов'язання	2147,8	6,1	3017,0	8,2	4303,4	9,9	869,2	140,5	1286,4	142,6
Усього поточні зобов'язання	22675,9	63,9	20628,9	56,1	25332,2	58,8	-2047	90,9	4703,3	122,7
Баланс	35496	100	36830,6	100	43097,5	100	1334,6	103,7	6267,5	117

Джерело: розраховано і складено автором

Аналізуючи склад та структуру пасиву балансу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки можемо побачити, що власний капітал станом на 21.12.2021 року становив 8153,7 тис. грн, станом на 21.12.2022 року – 11169,6 тис. грн., а станом на 31.1.2023 року – 8898,7 тис. грн. Також за досліджуваний період спостерігається збільшення суми нерозподіленого прибутку з 4667,0 тис. грн станом на 31.12.2021 року, до 5032,1 тис. грн станом на 31.12.2022 року, та до 5776,7 тис. грн станом на 31.12.2023 року. І вже зрозумілим є те, що спостерігається зростання суми усього власного капіталу з 12820,7 тис. грн станом на 31.12.2021 року до 16201,7 тис. грн станом на 31.12.2022 року та до 1765,3 тис. грн станом на 31.12.2023 року, що є позитивним явищем.

За період нашого дослідження спостерігається тенденція до збільшення суми поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги з 19293,4 тис. грн станом на 31.1.2021 року, до 17449,5 тис. грн станом на 31.12.2022 року і 20710,4 тис. грн станом на 31.12.2023 року. Спостерігається заборгованість за розрахунками з бюджетом з 114,4 тис. грн станом на 31.12.2021 року, до 60,6 тис. грн станом на 31.12.2022 року та 186,5 тис. грн станом на 31.12.2023 року.

Це є поточна заборгованість і вона не впливає негативно на загальний фінансово-економічний стан ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за досліджуваний період.

Таблиця 2.3

Аналіз сукупного доходу ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Стаття	2021 рік	2022	2023 рік	Відхилення			
	тис. грн	тис. грн	тис. грн	2022/2021		2023/2022	
				тис.грн.	%	тис. грн	%
Фінансовий результат							
Чистий дохід від реалізації продукції	54802,0	35154,3	74411,5	-19647,7	64,1	39257,2	211,7
Собівартість реалізованої продукції	51818,5	33413,3	70581,4	-18405,2	64,5	37168,1	211,2
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	679,1	445,2	908,0	-233,9	65,5	462,8	203,9
Чистий фінансовий результат: прибуток	556,8	365,1	744,6	-191,7	65,6	379,5	203,9

Джерело: розраховано і складено автором

Аналізуючи чистий дохід від реалізації продукції у 2022 в порівнянні із 2021: Доходи зменшилися на 19,647.7 тис. грн (-35.9%), що може бути викликано зниженням попиту, економічними факторами чи іншими зовнішніми обставинами. Зрозумілим є той факт, що з початком повномасштабного вторгнення бізнес притух, але вже у 2023 в порівнянні із 2022 спостерігається значне зростання на 39,257.2 тис. грн (+111.7%), що свідчить про відновлення або різке збільшення попиту на продукцію.

Аналізуючи собівартість реалізованої продукції на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» у 2022 в порівнянні із 2021 спостерігається зменшення собівартості на 18,405.2 тис. грн (-35.5%) відповідає зниженню доходів, що свідчить про зменшення обсягів виробництва або зниження цін на ресурси. Вже у 2023 в порівнянні із 2022 спостерігається зростання на 37,168.1 тис. грн (+111.2%) вказує на суттєве збільшення виробничих обсягів.

Аналізуючи фінансовий результат до оподаткування можемо побачити, що у 2022 році в порівнянні із 2021 прибуток до оподаткування скоротився на 233.9 тис. грн (-34.5%), що може бути наслідком падіння доходів і зміни у витратах. Вже у 2023 в порівнянні із 2022 прибуток зріс на 462.8 тис. грн (+103.9%), демонструючи покращення операційної діяльності.

Аналізуючи чистий фінансовий результат (прибуток) спостерігаємо, що у 2022 році в порівнянні із 2021 чистий прибуток знизився на 191.7 тис. грн (-34.4%), що корелює зі зменшенням доходів. А у 2023 в порівнянні із 2022 спостерігається збільшення на 379.5 тис. грн (+103.9%), що свідчить про значний ріст ефективності діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс».

Отже, у 2022 році відзначається суттєве скорочення доходів, витрат і прибутків, що, ймовірно, пов'язано з економічною нестабільністю чи зменшенням попиту. У 2023 році спостерігається помітне зростання усіх показників та наочно демонструє відновлення ринку або успішне впровадження стратегій підприємства для збільшення обсягів продажів та прибутковості.

Зростання власного капіталу вказує на зміцнення фінансової стійкості підприємства, що позитивно впливає на його інвестиційну привабливість.

Динаміка поточних зобов'язань свідчить про активізацію операційної діяльності, хоча значне зростання зобов'язань у 2023 році може створювати ризик втрати ліквідності. Збільшення балансу є свідченням загального розвитку підприємства та його зростаючих потреб у фінансуванні.

ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» показав здатність до адаптації та відновлення, що є позитивним сигналом для її подальшого розвитку.

Зібрані нами дані, під час проходження переддипломної практики, дозволяє оцінити ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність та рентабельність підприємства.

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності згідно формул, які наведені у першому розділі за 2021-2023 роки на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс».

$$K_{пл\ 2021} = 33816,7 : 22675,9 = 1,49$$

$$K_{\text{пл } 2022} = 35596,9:20628,9=1,73$$

$$K_{\text{пл } 2023} = 42223,8:25332,2=1,67$$

Розрахований нами коефіцієнт поточної ліквідності перевищує нормативний рівень 1, що свідчить про достатню можливість підприємства погашати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів. Незначне зниження у 2023 році (з 1,73 до 1,67) не викликає критичних загроз.

Далі, відповідно до формули наведеної в першому розділі, розрахуємо коефіцієнт швидкої ліквідності

$$K_{\text{шл } 2021} = (33816,7-30065,3):22675,9=0,17$$

$$K_{\text{шл } 2022} = (35596,9-32872,1):20628,9=0,13$$

$$K_{\text{шл } 2023} = (42223,8-39266,2):25332,2=0,12$$

В результаті проведених нами розрахунків, можемо сказати, що значення є низьким, що вказує на залежність від запасів для покриття короткострокових зобов'язань.

Далі, відповідно до матеріалів зібраних під час проходження переддипломної практики на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» розрахуємо коефіцієнт автономії.

$$K_{A2021} = 12820,7:35496=0,36$$

$$K_{A2022} = 16201,7:36830,6=0,44$$

$$K_{A2023} = 17765,3:43097,5= 0,41$$

Розрахований нами коефіцієнт фінансової свідчить про достатній рівень фінансової незалежності підприємства, який зріс у 2022 році, але дещо знизився у 2023 році через зростання зобов'язань.

Відповідно до формул, наведених в першому розділі роботи та на основі фінансової звітності розрахуємо коефіцієнт фінансування.

$$K_{\text{фін } 2021} = 12820,7:22675,9=0,57$$

$$K_{\text{фін } 2022} = 16201,7:20628,9=0,79$$

$$K_{\text{фін } 2023} = 17765,3:25332,2=0,70$$

Зростання в 2022 році демонструє підвищення фінансової стійкості, хоча у 2023 році показник дещо знизився.

Далі, на основі річної фінансової звітності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки розрахуємо рентабельність продажів та рентабельність активів.

$$P_{\text{прод } 2021} = 556,8:54802,0 \cdot 100\% = 1,02\%$$

$$P_{\text{прод } 2022} = 365,1:35154,3 \cdot 100\% = 1,04\%$$

$$P_{\text{прод } 2023} = 744,6:74411,5 \cdot 100\% = 1,00\%$$

Рентабельність продажів залишалася стабільною, близько 1%, що вказує на достатню маржинальність продукції.

$$P_{\text{активів } 2021} = 557,8:35496,6 \cdot 100\% = 1,57\%$$

$$P_{\text{активів } 2022} = 365,1:36830,6 \cdot 100\% = 0,99\%$$

$$P_{\text{активів } 2023} = 744,6:43097,5 \cdot 100\% = 1,73\%$$

Зростання рентабельності активів у 2023 році свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів.

Результати наших розрахунків занесемо у таблицю 2.4.

Таблиця 2.4.

Аналіз показників фінансової діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Показник	Роки			Відхилення (±)	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,49	1,73	1,67	+0,24	-0,06
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,17	0,13	0,12	-0,04	-0,01
Коефіцієнт автономії	0,36	0,44	0,41	+0,8	-0,03
Коефіцієнт фінансування	0,57	0,59	0,70	+0,02	+0,11
Рентабельність продажів	1,02	1,04	1,00	+ -0,02	-0,04

Джерело: розраховано і складено автором

Падіння доходів і прибутків у 2022 році відображає вплив несприятливих факторів, таких як зменшення попиту чи проблеми з виробництвом. Різне

відновлення у 2023 році вказує на покращення фінансового стану, збільшення обсягів реалізації та ефективне управління витратами.

Підприємству слід підтримувати позитивну динаміку рентабельності та контролювати витрати для стабільного зростання.

2.3. Аналіз активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс»

Для оцінки ефективності використання активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» доцільно розглянути ключові фінансові показники, такі як оборотність активів, рентабельність активів, структура активів і їх динаміка. На основі наведених даних в попередньому підпункті аналіз можна виконати наступним чином:

Розрахуємо коефіцієнт оборотності активів, який показує, наскільки ефективно підприємство використовує активи для генерування доходу, відповідно до формули наведеної нами в першому розділі.

$$\text{Коб}_{2021} = 54802,0 : 35496,6 = 1,54$$

$$\text{Коб}_{2022} = 35154,3636163,6 = 0,97$$

$$\text{Коб}_{2023} = 74411,539964,05 = 1,86$$

За результатами проведених нами розрахунків на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» у 2022 році ефективність використання активів знизилася через падіння доходу, а вже у 2023 році оборотність активів значно зросла, що свідчить про покращення використання ресурсів підприємства.

Далі проведено аналіз рентабельності активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки, використовуючи формулу наведену в першому розділі. Показник рентабельність активів показує, скільки прибутку генерується на одиницю активів.

$$\text{Ра}_{2021} = 556,8635496,6 \times 100\% = 1,57\%$$

$$\text{Ра}_{2022} = 365,1636163,6 \times 100\% = 1,01\%$$

$$\text{Ра}_{2023} = 744,6639964,05 \times 100\% = 1,86\%$$

За результатами проведених нами розрахунків можемо зробити висновки, що у 2022 році рентабельність активів впала, що відповідає зниженню доходу та прибутковості, а вже у 2023 році рентабельність повернулася до рівня 2021 року, що є позитивною тенденцією.

Результати проведених нами розрахунків об'єднаємо в таблицю 2.5

Таблиця 2.5

Аналіз активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» за 2021-2023 роки

Показник	2021	2022	2023	Відхилення (±)	
				2022/2021	2023/2024
Коефіцієнт оборотності активів	1,54	0,97	1,86	-0,57	+0,89
Рентабельність активів	1,57	1,01	1,86	-0,56	+0,85

Джерело: розраховано і складено автором

Аналізуючи структуру активів ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» можемо побачити наступну динаміку частки оборотних і необоротних активів:

2021

Оборотні активи: 95,3%

Необоротні активи: 4,7%

2022:

Оборотні активи: 96,7%

Необоротні активи: 3,3%

2023:

Оборотні активи: 98,1%

Необоротні активи: 1,9%

В результаті проведених нами розрахунків спостерігається поступове зростання частки оборотних активів за рахунок зменшення необоротних активів. Це може свідчити про орієнтацію ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» на короткострокові операції та недостатні інвестиції в довгострокові активи (основні засоби).

Отже, в результаті проведених нами розрахунків можемо зробити загальні ключові висновки:

1. Оборотність активів у 2023 році покращилася, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів.

2. Рентабельність активів у 2022 році знизилася, але в 2023 році зросла, що вказує на відновлення прибутковості.

3. Зростання частки оборотних активів свідчить про фокус на короткостроковій діяльності, однак це може призвести до зниження довгострокової стабільності через зменшення інвестицій у необоротні активи.

4. Збільшення грошових коштів у 2023 році забезпечило підприємству кращу ліквідність.

В подальшій своїй діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» рекомендується звернути увагу на оновлення основних засобів, щоб підтримувати баланс між короткостроковими і довгостроковими активами та забезпечити стійке зростання в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрямки оптимізації управління активами підприємства

В умовах цифрової трансформації економіки підприємства стикаються із необхідністю впровадження сучасних технологій у фінансовий менеджмент, важливою частиною якого є управління оборотними активами. Оптимізація обсягів, структури й джерел фінансування оборотного капіталу є ключовим завданням для забезпечення стабільності фінансової та виробничої діяльності.

Основні аспекти управління оборотними активами

1. Склад оборотних активів:

- Матеріали та сировина;
- Виробничі ресурси;
- Проміжна продукція;
- Готові товари;
- Фінансові ресурси;
- Дебіторські рахунки.

2. Методологія управління:

- Аналітичний підхід: дослідження залишків і динаміки активів.
- Коефіцієнтний аналіз: оцінка продуктивності використання оборотного капіталу.
- Прямі розрахунки: визначення оптимальних запасів за допомогою встановлених нормативів.

3. Етапи організації процесу:

- Вивчення залишків і руху активів;
- Оптимізація обсягів і структури;
- Прогнозування і створення планів;
- Моніторинг результатів і їх співставлення з плановими показниками.

Важливим напрямом удосконалення функціонування оборотного капіталу та підвищення ефективності управління ним в умовах трансформації економіки України є комплекс заходів, пов'язаних з підвищенням рівня технологічності нормування і планування оборотного капіталу.

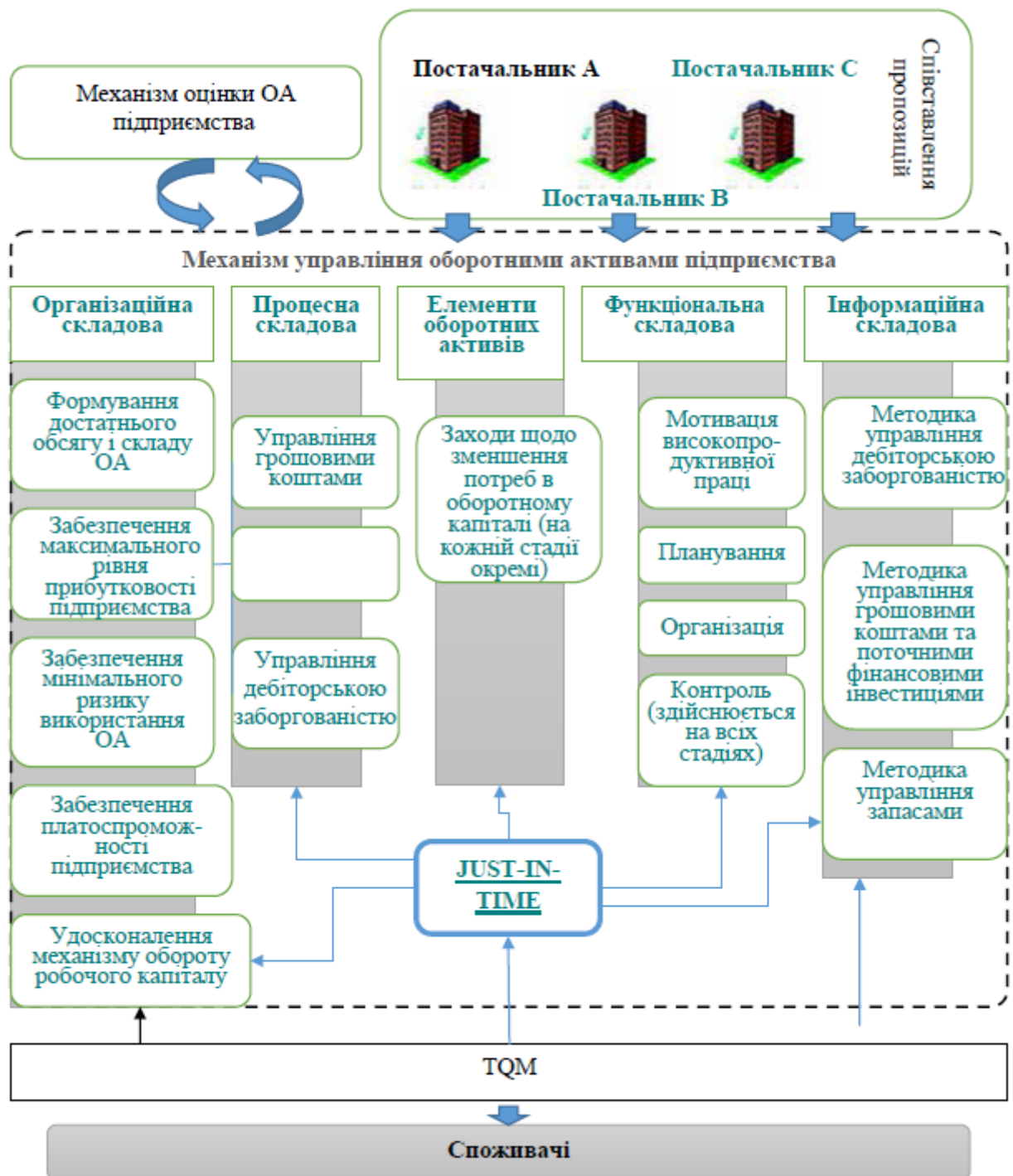

Рис.3.1. Ефективний механізм управління оборотним капіталом підприємства на базі концепції just-in-time

Джерело: [64]

Одним із важливих шляхів удосконалення управління оборотним капіталом у сучасних умовах трансформації економіки України є впровадження заходів, спрямованих на підвищення рівня технологічності в нормуванні та плануванні ресурсів. У цьому напрямі запропоновано інноваційний механізм керування оборотним капіталом підприємства, заснований на принципах концепції just-in-time. Його впровадження дозволить оптимізувати фінансові потоки та забезпечити ефективніше функціонування підприємства, підвищуючи його конкурентоспроможність і стійкість на ринку. Ефективний механізм управління оборотним капіталом підприємства на базі концепції just-in-time представлений на рисунку 3.1.

Концепція JIT спрямована на усунення зайвих запасів шляхом доставки матеріалів і ресурсів у необхідному обсязі точно у визначений час. Основні переваги:

- Зменшення витрат на складське зберігання;
- Прискорення обіговості капіталу;
- Зниження ризиків від надлишкових запасів.

Особливості концепції Just-in-Time (JIT) :

- Контроль грошових коштів: встановлення мінімально необхідного рівня фінансових ресурсів за допомогою прогнозування майбутніх операцій.
- Дебіторська заборгованість: управління ризиками через аналіз прострочених платежів, стимулювання клієнтів до швидшої оплати.
- Оптимізація запасів: зменшення витрат на їх підтримку при забезпеченні належного рівня обслуговування.

Проблеми та перспективи концепції Just-in-Time (JIT)

- Традиційні труднощі: недостатня автоматизація процесів управління, особливо найменш ліквідними активами, такими як незавершене виробництво та виробничі запаси.

Шляхи вдосконалення концепції Just-in-Time (JIT) полягають у наступному:

- Впровадження автоматизованих систем і технологій Індустрії 4.0;

- Розробка комплексних підходів до аналізу і нормування активів;
- Підвищення рівня технологічності управління.

Традиційний підхід до управління запасами передбачає, що вони є ключовим елементом системи, забезпечуючи безперебійність роботи підприємства. Проте сучасні концепції менеджменту орієнтовані на мінімізацію запасів і оптимізацію графіку постачання. Це дозволяє краще узгодити запити з наявними ресурсами, знижуючи потребу у страхових запасах. Зменшення розриву між попитом і постачанням створює можливість досягнення нульового рівня запасів через усунення невідповідностей у логістичних процесах.

Модель *Just-in-Time* спрямована на забезпечення мінімальних або навіть нульових запасів шляхом доставки матеріалів точно в необхідний час. Вона стає невід'ємною частиною сучасних логістичних систем, що включають:

- Технології для зменшення запасів у логістичних ланцюгах;
- Моделі оперативного переналаштування постачань;
- Балансування обсягів запасів на різних етапах;
- Автоматизоване виробництво із гнучкими налаштуваннями;
- Інструменти контролю якості та оптимізації виробничого циклу.

Основні переваги *Just-in-Time*

1. Скорочення обсягів запасів. Це дозволяє зменшити капіталовкладення у матеріали, оскільки зберігається лише мінімально необхідний обсяг для підтримки безперервності роботи.

2. Прискорення виконання замовлень. Підхід дозволяє оперативніше виконувати замовлення та забезпечує надійність постачань, що скорочує потребу у резервних ресурсах.

3. Гнучкість виробництва. Випуск продукції невеликими партіями дозволяє швидко адаптуватися до змін попиту.

4. Покращення якості продукції. Менший обсяг запасів сприяє виявленню і швидкому виправленню помилок у виробничому процесі, що покращує якість кінцевого продукту.

5. Зниження витрат:

- Скорочення витрат на зберігання запасів і управління складськими приміщеннями;
- Зниження ризиків старіння матеріалів і готової продукції;
- Мінімізація втрат від браку і потреби у переробці.

Впровадження *Just-in-Time* у вітчизняних умовах

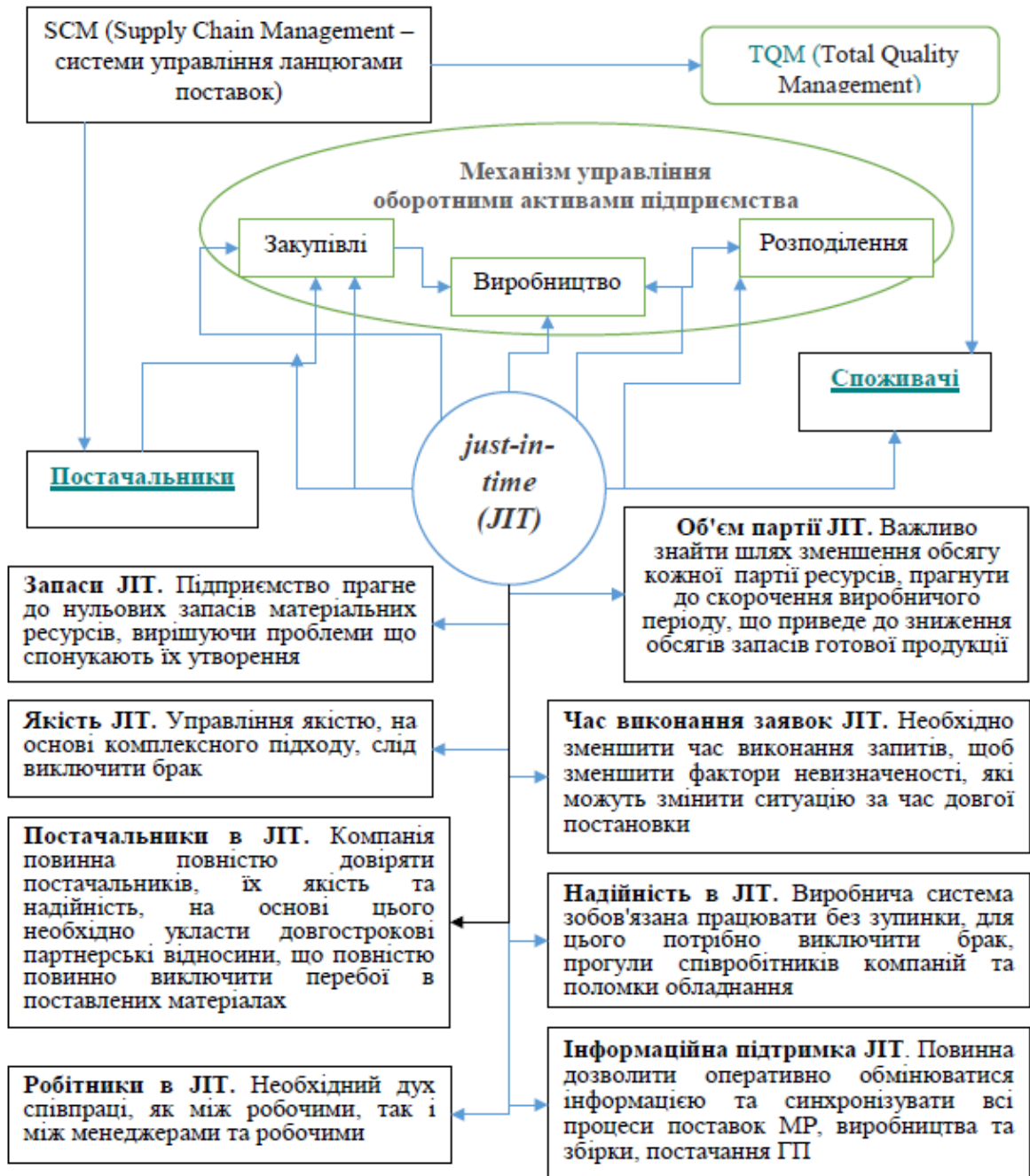

Рис.3.2. Модель інтеграції технології just-in-time в систему управління оборотними активами підприємства

Джерело: [64]

Інтеграція принципів *Just-in-Time* у систему управління оборотними активами сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо обсягів, вартості та шляхів реалізації продукції. Це забезпечує підвищення ефективності виробничих і комерційних процесів, покращення фінансових показників підприємства та його здатності адаптуватися до змін ринку.

Сучасні технології *just-in-time* і логістичні системи стали більш інтегрованими і комбінуються з різних варіантів логістичних виробничих концепцій і розподільних систем, таких як системи, що мінімізують запаси в логістичних каналах, логістичні системи швидкого перемикавання, вирівнювання рівня запасів, групові технології, превентивне гнучке автоматизоване виробництво, сучасні логістичні системи загального статистичного контролю і управління циклами якості продукції. Основні складові концепції «*just-in-time*» представлені на рис. 3.2.

Система *Just-in-Time* демонструє значні переваги для підприємств у сучасних умовах. Мінімізація запасів, підвищення швидкості реакції на попит і зниження витрат дозволяють компаніям оптимізувати бізнес-процеси, підвищуючи їх конкурентоспроможність і фінансову стабільність.

3.2. Удосконалення політики управління активами підприємства

Удосконалення управління активами підприємства, зокрема процесів їх формування і використання, відіграє важливу роль у забезпеченні сталого економічного розвитку. Надійна фінансова база стає фундаментом для досягнення стратегічних цілей і довготривалого зростання. При розробці фінансової політики важливо створити таку структуру активів, яка дозволить мінімізувати вартість капіталу і водночас сприятиме збільшенню ринкової вартості компанії. Ідеальна структура активів знижує середньозважену вартість капіталу та підтримує високий рівень кредитоспроможності, що відкриває можливості для залучення ресурсів на вигідних умовах.

Управління активами нерозривно пов'язане з управлінням капіталом підприємства, оскільки фінансові ресурси, які утворюють капітал, надалі інвестуються в активи. Це підкреслює необхідність узгоджених рішень у цих сферах.

Фінансова стратегія підприємства може реалізовуватись через різні підходи:

- Консервативний: забезпечення помірної дохідності за мінімальних ризиків.
- Збалансований: досягнення дохідності на рівні середньоринкових показників за умов зниженого ризику.
- Агресивний: максимізація приросту активів із високим рівнем ризику.
- Індексний: побудова інвестиційного портфеля для стабільного отримання доходу.

Система управління активами охоплює два ключові напрями:

1. Необоротні активи:
 - Оновлення та модернізація основних засобів.
 - Вибір оптимальних джерел фінансування.
 - Підвищення фондівддачі за рахунок освоєння нових потужностей.
2. Оборотні активи:
 - Забезпечення стабільності виробничого процесу.
 - Прискорення оборотності запасів.
 - Оптимізація ліквідності та підвищення рентабельності.

Напрями вдосконалення управління активами

Для ефективного управління активами доцільно зосередитися на таких аспектах:

1. Для необоротних активів:
 - Оптимізація структури основних засобів.
 - Впровадження нових технологій і модернізація виробничих потужностей.
 - Використання фінансового лізингу як альтернативи банківському кредитуванню.

2. Для оборотних активів:

- Скорочення операційного циклу за рахунок швидшої оборотності запасів.
- Контроль і зниження рівня дебіторської заборгованості.
- Формування ефективного портфеля короткострокових фінансових інвестицій.

Загалом, покращення системи управління активами сприятиме стабільності фінансової діяльності, підвищенню конкурентоспроможності та забезпечить основу для сталого розвитку підприємства в умовах сучасної економіки.

Відповідно до тверджень А. Савінової: «Основними напрямками підвищення ефективності використання оборотних засобів є:

1) зменшення матеріальних запасів на складах підприємства за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції;

2) зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, складальних одиниць;

3) скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності поставок;

4) підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва;

5) розвиток концентрації, спеціалізації і кооперування;

6) удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів» [58].

Також, у своїх працях А. Савінова стверджує, що: «вітчизняній і закордонній практиці при управлінні оборотними активами використовують

різні методи такі як: метод ABC, метод нормуванні, оптимізації та метод коефіцієнтів.

Так перший метод, метод ABC, передбачає розподіл факторів що впливають на витрати на продукцію, витрат на реалізацію або інших проблем за питомою вагою. І підприємство таким чином розглядає який з факторів варто знизити, для зниження проблеми на які варто зосередити увагу.

Метод нормування полягає у розгляді лише тих оборотних активів, які підлягають нормуванню, за цим методом підприємство може розрахувати необхідний розмір оборотних активів.

Метод коефіцієнтів розглядає показники тривалості обертання оборотних активів, співвідношення тривалості планового періоду до коефіцієнта обертання, розрахунок коефіцієнту обертання оборотних коштів, відношення обсягу продажу продукції до середньорічної суми оборотних активів, рентабельність оборотних коштів тощо. Це в свою чергу призведе до покращення процесу виробництва та реалізації продукції.

Забезпечення якісного та ефективного управлінського процесу щодо оборотних активів підприємства сформує комплекс переваг у підвищенні результативності його функціонування у перспективі.

По-перше, це сприятиме безперебійному функціонуванню підприємства, зниженню ризиків щодо затримки операційної діяльності.

По-друге, буде оптимізовано розмір оборотних активів, що в свою чергу призведе до зниження витрат на забезпечення (формування) умов щодо їх фінансування та зберігання.

По-третє, це спричинить збільшення оборотності обігових коштів, а тому – сприятиме зростанню результативності функціонування даного господарюючого суб'єкта.

По-четверте, буде досягнуто кінцевого результату діяльності підприємства – оптимізації рівня його прибутковості за однакової ліквідності.

Ефективне використання оборотних засобів має велике економічне і соціальне значення для підприємства в сучасних умовах господарювання.

Основними напрямками управління оборотними активами є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту, внаслідок поліпшення постачання, за рахунок зниження норм витрат матеріалів на одиницю продукції; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці, норм витрат ресурсів, зменшення часу перебування в заділах деталей, складальних одиниць; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків, поліпшення комплектності постачань; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва; розвиток концентрації, спеціалізації і кооперування; удосконалення асортименту продукції і підвищення якості виробів» [58].

Значну увагу розробці заходів удосконалення політики управління оборотними активами підприємства присвячені праці Вареник В.М. та Толстих Т.К.: «На першому етапі відбувається розрахунок показників аналізу оборотних активів за попередній період, аналіз структури оборотних активів і проводиться аналіз ефективності використання оборотних активів. У процесі аналізу оборотних активів використовуються прийоми фінансового аналізу: горизонтальний та вертикальний аналіз, за допомогою яких можна проаналізувати стан та структуру оборотних активів. Під час аналізу ефективності використання оборотних активів необхідним є розрахунок таких коефіцієнтів, як: коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження та коефіцієнт ефективності. За результатами першого етапу стає зрозумілим, чи є політика управління активами ефективною або ні. На другому етапі визначаються чинники впливу на формування оборотних активів, які можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. На третьому етапі визначається модель фінансування оборотних активів» [14].

Існують три основні підходи до фінансування оборотних активів: агресивний, збалансований та консервативний. Вибір тієї чи іншої моделі

залежить від специфіки діяльності підприємства, рівня його ризикованості та стратегічних цілей. Для обґрунтування ефективності обраної моделі необхідно застосовувати систему показників, що дозволяє оцінити її вплив на фінансовий стан і функціонування компанії.

«Основні критерії ефективності моделей фінансування

1. Платоспроможність

- Відображає можливість підприємства своєчасно виконувати свої короткострокові зобов'язання.

- Ключовим показником є коефіцієнт поточної ліквідності (Кпл), який демонструє, наскільки підприємство забезпечене оборотними активами для здійснення своєї діяльності. Вищі значення цього коефіцієнта свідчать про кращу здатність компанії підтримувати платоспроможність.

2. Наявність достатніх коштів

- Показує, чи вистачає фінансових ресурсів для забезпечення операційної діяльності та виробничих процесів.

- Аналіз проводиться за допомогою показників швидкої ліквідності та оборотності запасів.

3. Фінансова стабільність

- Оцінює здатність підприємства підтримувати рівновагу між власними та залученими ресурсами, забезпечуючи стійкість фінансової системи в довгостроковій перспективі.

- Основні індикатори: коефіцієнт автономії, фінансова незалежність і співвідношення боргу до капіталу.

4. Економічність фінансування

- Передбачає мінімізацію вартості залучених ресурсів і пошук найбільш вигідних джерел капіталу.

- Оцінюється через середньозважену вартість капіталу (WACC) та інші фінансові метрики.

Моделі фінансування оборотних активів

1. Агресивний підхід

- Орієнтований на максимальне залучення короткострокового капіталу.
- Підходить для компаній із високою оборотністю ресурсів і готовністю до підвищених ризиків.
- Основний ризик: ймовірність зниження платоспроможності через значні фінансові зобов'язання.

2. Збалансований підхід

- Забезпечує гармонійне співвідношення між власними та залученими коштами.
- Забезпечує рівновагу між ризиком і дохідністю.
- Найбільш популярний серед компаній, які прагнуть стабільного розвитку.

3. Консервативний підхід

- Заснований на використанні переважно власного капіталу для фінансування.
 - Забезпечує мінімальні ризики, але водночас збільшує вартість ресурсів.
 - Рекомендується для підприємств із низьким рівнем прийнятного ризику.
- Ефективне управління оборотними активами забезпечує підприємству не лише стабільність, але й можливість адаптуватися до змін ринку, підтримуючи свою конкурентоспроможність і фінансову стійкість.

Нормативним вважається значення від 1,5 до 2,5. Якщо значення показника менше, ніж 1,5, спостерігається приток готівки.

Враховуючи практику господарювання підприємств торгівлі, залежно від вибраного підходу до фінансування мають виконуватися такі умови:

за агресивного підходу: $K_{пл} \geq 0,9$;

за компромісного підходу: $K_{пл} \geq 1$;

за консервативного підходу: $K_{пл} \geq 1,1$ » [17].

Вимога достатності коштів для забезпечення потреб підприємства в оборотних активах буде виконуватися виходячи з такої умови:

$$O_{ап} \leq O_{Кф},$$

де $O_{ап}$ – загальна потреба в оборотних активах, тис. грн.;

$O_{Кф}$ – сума коштів, що може бути авансована в оборотні активи, тис. грн.

«Критерій забезпечення фінансової стійкості можна представити показником співвідношення позикового та власного капіталу (Квп), що характеризує структуру фінансування господарської діяльності підприємства.

Цей показник також має диференціюватися залежно від підходу до фінансування. Так, у вітчизняній практиці нормальним вважається значення 1, коли позиковий капітал дорівнює власному. Така позиція цілком відображає компромісний підхід до фінансування оборотних активів більшості підприємств різних галузей економіки. Проте підприємства торгівлі мають свою специфіку, яка виражається у значній частці позикового капіталу для формування оборотних активів, частка яких є вагомим. До того ж розмір підприємства торгівлі зумовлює свої особливості формування капіталу, тому співвідношення позикового та власного капіталу слід визначати виходячи зі специфіки підприємств різних розмірів» [17].

«Розрахунок кроку кожного інтервалу здійснюється за статистичною формулою:

$$h = \frac{\overline{Kпв}_{max} - \overline{Kпв}_{min}}{k - 1}$$

де $\overline{Kпв}_{max}$, $\overline{Kпв}_{min}$ – відповідно максимальне та мінімальне середнє значення коефіцієнту співвідношення позикового та власного капіталу за вибірковою сукупністю підприємств роздрібною торгівлі;

k – кількість інтервалів значень коефіцієнту оборотності оборотних активів.

Тоді:

за агресивного підходу: $Квп \leq \overline{Kпв}_{max}$;

за компромісного підходу: $Квп \leq \overline{Kпв}_{min} + h$;

за консервативного підходу: $Квп \leq \overline{Kпв}_{min}$

Критерій мінімізації вартості залучення оборотних активів може бути виражений середньо-зваженою вартістю оборотного капіталу, що прагне до мінімуму:

$$ОК_{пз} \times С_{пз} + ОК_{дз} \times С_{дз} + ОК \times С_{в} \rightarrow \min, (3)$$

де ОКпз, ОКдз, ОКв – сума оборотних активів, профінансованих за рахунок короткострокових, довгострокових позик та власного капіталу відповідно;

Спз, Сдз, Св – вартість джерел фінансування за рахунок короткострокових, довгострокових позик та власного капіталу відповідно.

Таким чином, за цільового підходу дотримання наведених вище критеріїв забезпечить здійснення ефективної політики фінансування оборотних активів» [17].

«На четвертому етапі проводимо розрахунок планових обсягів товарообороту, використовуючи коефіцієнт забезпеченості темпів усталеного росту:

$$q = \frac{r \times P_{\text{реал}} \times O_{\text{акт}} \times K_{\text{зал}}}{1 - r \times P_{\text{реал}} \times O_{\text{акт}} \times K_{\text{зал}}}$$

де q – коефіцієнт забезпеченості темпів усталеного росту;

r – коефіцієнт реінвестування прибутку;

$P_{\text{реал}}$ – рентабельність реалізації підприємства;

$O_{\text{акт}}$ – коефіцієнт оборотності активів;

$K_{\text{зал}}$ – коефіцієнт фінансової залежності.

На п'ятому етапі визначаємо загальну потребу в оборотних активах економіко-математичним методом нормування їх загальної величини та розрахуємо необхідний обсяг оборотних активів на наступний період.

Для цього використовуємо кореляційно-регресійний аналіз і будуємо моделі для визначення необхідного обсягу оборотних активів залежно від товарообороту.

Для використання кореляційно-регресійного аналізу використовуємо залежність обсягу оборотних активів (Y) від обсягу товарообороту (X). За результатами кореляційно-регресійного аналізу розраховуємо плановий обсяг оборотних активів і визначаємо загальну потребу в оборотних активах.

На шостому етапі визначаємо підходи до фінансування оборотних активів двома способами:

- за коефіцієнтом оборотності оборотних активів;
- за структурою оборотного капіталу.

Використовуючи перший підхід – за коефіцієнтом оборотності оборотних активів, – необхідно розрахувати коефіцієнт оборотності та його зміни за декілька років. Далі, аналізуючи результати, використовуємо матрицю вибору підходу до фінансування оборотних активів» [17].

Матриця вибору підходу до фінансування залежно від оборотності оборотних активів підприємств та темпів їх зростання представлена на рисунку 3.3.

Коефіцієнт оборотності, обороти	Зміни коефіцієнту оборотності	Коб < 5,05	5,05 < Коб < 9,02	Коб > 9,02
		Коб < 5,05	5,05 < Коб < 9,02	Коб > 9,02
ЗКоб < 0	Консервативна	Компромісна, консервативна	Агресивна, компромісна	
ЗКоб > 0	Консервативна, компромісна	Компромісна, агресивна	Агресивна	

Рис. 3.3. Матриця вибору підходу до фінансування залежно від оборотності оборотних активів підприємств та темпів їхнього зростання

Джерело: [17]

Матриця розроблена для підприємств торгівлі, де розраховані варіанти вибору моделі фінансування оборотних активів залежно від коефіцієнта оборотності.

Другий підхід – за структурою оборотного капіталу – користується критерієм коефіцієнта забезпеченості поточної діяльності власними оборотними активами.

Відповідно до цього, ознакою помірної політики фінансування оборотних активів є його значення у межах 0,–0,3; агресивної – < 0,1;

консервативної – > 0,3.

Для визначення оптимальної структури оборотного капіталу розглядають рекомендовану структуру оборотного капіталу за різних підходів до фінансування оборотних активів. У таблиці 3.1. розглянута рекомендована структура оборотного капіталу за різних підходів до фінансування активів

Таблиця 3. 1

Рекомендована структура оборотного капіталу за різних підходів до фінансування оборотних активів

Підхід до фінансування оборотних активів	Діапазони коефіцієнта забезпеченості поточної діяльності власними оборотними активами	Оптимальні значення коефіцієнта забезпеченості поточної діяльності власними оборотними активами
Консервативний	0,4-1,0	0,45
Консервативно-компромісний	0,3-0,4	0,35
Компромісно-консервативний	0,2-0,3	0,25
Компромісно-агресивний	0,1-0,2	0,15
Агресивно-компромісний	0,05-0,1	0,075
Агресивний	0,0-0,05	0,025

Джерело: [14]

Згідно з даними табл. 3.1, за відповідною моделлю фінансування оборотних активів визначається коефіцієнт забезпеченості поточної діяльності власними оборотними активами і вибирається оптимальне значення коефіцієнту забезпеченості поточної діяльності власними оборотними активами.

На сьомому етапі проводяться розрахунки структури та потреби в кожному складнику оборотного капіталу виходячи з вибраної політики фінансування оборотних активів на плановий рік. За розрахунками проводиться аналіз результатів.

На восьмому етапі Відбувається визначення джерел фінансування. При цьому тут:

- аналізуються різні способи залучення фінансових ресурсів, які можуть бути використані для забезпечення оборотних активів.
- оцінюються переваги, недоліки та ризики кожного варіанта фінансування.

На дев'ятому етапі здійснюється обґрунтування оптимального вибору. При цьому тут використовуються критерії, що дозволяють вибрати найбільш ефективний варіант, який полягає у:

- достатність фінансування: чи відповідають залучені ресурси потребам підприємства;
- відповідність структурі активів: наскільки фінансування узгоджується з оптимальною структурою оборотних активів;
- мінімізація витрат: аналізується, як зменшити вартість залученого капіталу.
- проводяться точні розрахунки для підтвердження обраного рішення.

На десятому етапі проводиться обґрунтування оптимального вибору. При цьому тут здійснюються наступні кроки:

- проводиться порівняльний аналіз до і після впровадження оптимізованої політики;
- формуються таблиці з даними про зміну ключових показників, визначаються динамічні зміни та відхилення;
- розглядаються альтернативні варіанти фінансування, що дозволяє обрати найбільш вигідний.

Ключовим завданням у процесі управління оборотними активами є ефективне фінансування. Тому розробка політики управління повинна фокусуватися на формуванні стратегії, яка забезпечить безперебійне функціонування підприємства.

Очікувані результати:

- Підвищення фінансової стабільності.
- Оптимізація оборотності капіталу.
- Зменшення витрат на фінансування.
- Поліпшення загальної рентабельності діяльності підприємства.

Такий підхід дозволяє не лише підтримувати стабільну роботу, але й створює передумови для довгострокового зростання.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління активами підприємств набуває особливої ваги в умовах відновлення економіки, адже саме від цього залежить їхня стійкість, здатність до адаптації та конкурентоспроможність. Управління активами слід розглядати як стратегічний інструмент, спрямований на раціональне використання ресурсів для забезпечення максимальної продуктивності й створення додаткової вартості для бізнесу.

Аналіз управління активами підприємства проводився на матеріалах ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс». Група компаній під брендом Металобаза «Альянс» розпочала свою діяльність у 1998 році. Спочатку засноване підприємство займалося торгівлею металопродуктом в оптово-роздрібному форматі. З роками бізнес постійно розвивався: компанія освоювала нові ринки, впроваджувала інноваційні технології у виробництво будівельних матеріалів, нарощувала виробничі потужності та створювала команду кваліфікованих фахівців.

На сьогоднішній день компанія займається:

- продажем металопродукту та будівельних матеріалів (оптом і в роздріб);
- глибокою обробкою металопродукції;
- виготовленням металоконструкцій, фасадних і покрівельних матеріалів, огорожувальних конструкцій і метизів;
- проєктуванням будівель і споруд різного рівня складності;
- реалізацією промислових і цивільних будівельних проєктів.

Аналізуючи чистий дохід від реалізації продукції у 2022 в порівнянні із 2021: Доходи зменшилися на 19,647.7 тис. грн (-35.9%), що може бути викликано зниженням попиту, економічними факторами чи іншими зовнішніми обставинами. Зрозумілим є той факт, що з початком повномасштабного вторгнення бізнес притух, але вже у 2023 в порівнянні із 2022 спостерігається значне зростання на 39,257.2 тис. грн (+111.7%), що свідчить про відновлення або різке збільшення попиту на продукцію.

Аналізуючи собівартість реалізованої продукції на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» у 2022 в порівнянні із 2021 спостерігається зменшення собівартості на 18,405.2 тис. грн (-35.5%) відповідає зниженню доходів, що свідчить про зменшення обсягів виробництва або зниження цін на ресурси. Вже у 2023 в порівнянні із 2022 спостерігається зростання на 37,168.1 тис. грн (+111.2%) вказує на суттєве збільшення виробничих обсягів.

Аналізуючи фінансовий результат до оподаткування можемо побачити, що у 2022 році в порівнянні із 2021 прибуток до оподаткування скоротився на 233.9 тис. грн (-34.5%), що може бути наслідком падіння доходів і зміни у витратах. Вже у 2023 в порівнянні із 2022 прибуток зріс на 462.8 тис. грн (+103.9%), демонструючи покращення операційної діяльності.

За результатами проведених нами розрахунків на ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» у 2022 році ефективність використання активів знизилася через падіння доходу, а вже у 2023 році оборотність активів значно зросла, що свідчить про покращення використання ресурсів підприємства.

Отже, в результаті проведених нами розрахунків можемо зробити загальні ключові висновки:

1. Оборотність активів у 2023 році покращилася, що свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів.
2. Рентабельність активів у 2022 році знизилася, але в 2023 році зросла, що вказує на відновлення прибутковості.
3. Зростання частки оборотних активів свідчить про фокус на короткостроковій діяльності, однак це може призвести до зниження довгострокової стабільності через зменшення інвестицій у необоротні активи.
4. Збільшення грошових коштів у 2023 році забезпечило підприємству кращу ліквідність.

В подальшій своїй діяльності ТОВ «Кіровоградський будівельний Альянс» рекомендується звернути увагу на оновлення основних засобів, щоб підтримувати баланс між короткостроковими і довгостроковими активами та забезпечити стійке зростання в майбутньому.

В сучасних економічних умовах українські підприємства змушені переосмислювати свої підходи до управління активами. Головними викликами стають:

1. Переоцінка ресурсів – аналіз їхньої реальної вартості для прийняття виважених управлінських рішень.
2. Диверсифікація портфеля активів – важливий інструмент для зниження ризиків і підвищення гнучкості.
3. Підвищення ліквідності – забезпечення здатності швидко реагувати на динамічні зміни економічного середовища.

Попри складнощі, ці виклики створюють нові можливості, зокрема впровадження інновацій, використання сучасних технологій та адаптацію міжнародних стандартів і практик до локальних умов.

Сучасні цифрові рішення, такі як системи управління активами (EAM), аналітика даних та штучний інтелект, сприяють:

- Оперативному реагуванню на зміни у зовнішньому середовищі.
- Покращенню точності та прозорості даних.
- Зниженню витрат завдяки оптимізації бізнес-процесів.

У світовій практиці ключовими аспектами управління активами є:

- Стратегічне планування, що враховує особливості економічних циклів.
- Дотримання міжнародних стандартів у цій сфері, таких як ISO 55000.
- Орієнтація на довготривалий розвиток та створення додаткової цінності для зацікавлених сторін.

Управління оборотними активами є актуальним питанням для всіх підприємств незалежно від умов їхньої діяльності. Це особливо важливо в умовах цифровізації економіки, коли вплив чинників, що визначають результати фінансово-господарської діяльності, зазнає постійних змін. У таких умовах виникає необхідність у застосуванні інструментів не лише для прогнозування та планування оборотних активів і фінансових потоків, але й для ефективного управління ними.

Інтеграція всіх складових у запропонованому механізмі управління оборотним капіталом, побудованому на концепції *just-in-time*, дозволяє комплексно аналізувати та управляти як елементами оборотного капіталу, так і діяльністю підприємства загалом. Кожен компонент механізму розроблено з урахуванням сучасних тенденцій, специфіки галузі, змін зовнішнього середовища, потенціалу фінансових ресурсів, темпів економічного зростання, а також форм організації виробничої та фінансової діяльності. Усі ці аспекти сприяють адаптації механізму до конкретних потреб підприємства.

Запровадження даного механізму у практику дозволяє значно підвищити ефективність використання оборотних активів. Це, у свою чергу, сприяє покращенню фінансової стійкості підприємства, його платоспроможності та ліквідності, що створює міцну основу для сталого розвитку в умовах сучасного ринку.

Для підприємств в Україні критично важливо запровадити стратегічні підходи до управління активами, що враховують сучасні інноваційні інструменти та глобальний досвід. Це дозволить не лише забезпечити стабільність бізнесу, але й зробити його більш конкурентоспроможним на міжнародній арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксенко В. С. Обґрунтування вибору заходів спрямованих на підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: матеріали науково-практичної інтернет-конференції. 2023.
2. Аксенко В. С. Прогнозування оборотних активів підприємства як інструмент ефективного управління ними. Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2023.
3. Алексеев І. В. Поняття «оборотних активів» підприємства як економічної категорії. Економічний простір. 2012. № 42. С. 133–137с.
4. Бабій О., Койнак В. Сучасні проблеми та перспективи управління активами підприємств. Економіка та суспільство, 2024, вип 59. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3403>
5. Баранова В.Г., Гоцуляк С.М. Теоретичні засади управління оборотним капіталом. Вісник соціально-економічних досліджень. – Одеса: ОДЕУ, 2008. № 30. С. 32–36.
6. Безус П. І., Безус А.М., Кальний С.В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: АМУ. 2014. 212 с.
7. Безбородова Т. В., Даншина Т. В. Управління оборотними коштами підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2017. №1. С. 59–62. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2017_1_13
8. Берест М. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 164 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/18549>
9. Бірюченко С. Ю., Кос А.М. Управління оборотними активами як складовою потенціалу підприємства. Тези V Міжнародної науково -практичної конференції «Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки», м. Житомир, 2 -3 листопада 2017 р. С. 129–132.
10. Бланк І.О., Ситник Г.В. Управління фінансами підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2006. 780 с.

11. Болгар Т.М., Кальченко А.О. Шляхи підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Економіка та суспільство, 2018, №14. С. 765-771.
12. Бровко Л.І., Ітерман Г.А. Політика управління необоротними активами підприємства. Облікова, фінансова та управлінська діяльність: кол. Монографія. ДДАЕУ. Дніпро: АРТ Пороги, 2020. С.151-161.
13. Бровко Л. І. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 2. С. 16-22. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf
14. Бондаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств. Інвестиції практика та досвід. 2008. № 4. С. 40–44
15. Васьківська К. В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. Львів. 2017. 234 с.
16. Власова Н.О. Управління оборотними активами в підприємствах роздрібної торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2014. 258 с.
17. Гаватюк Л.С., Пілат А.К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2022, №1. С. 189-194.
18. Гайдучок Т., Вітер С., Абрамова І. Сучасні підходи до оцінки запасів за національними та міжнародними стандартами в системі управління оборотними активами. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. 2024, №14. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2024-14-09-02>
19. Грінченко Р. В. Концептуальні засади управління діяльністю підприємств як складова формування їх конкурентоспроможності. Теоретичні, методологічні та практичні аспекти конкурентоспроможності підприємств : монографія. Одеса : Атлант, 2017. С. 139–149.
20. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В., Черноус Т.М. Управління оборотними активами підприємства. Економіка і суспільство. 2017, Вип. 8. С. 572-578. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/97.pdf

21. Домбровська Н. Р. Економічна квінтесенція та класифікація оборотних активів підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. №17. С. 820–825. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/166.pdf>
22. Донін Є. О. Особливості сучасних підходів щодо специфіки класифікації оборотних активів підприємства. Економіка і організація управління. 2018. №1 (29). С. 75–85.
23. Дробишева О. О. Роль оборотних засобів у виробничому процесі підприємства. Економіка та управління підприємствами. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. №2. С. 19–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_5
24. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/l_2055_76533475.pdf
25. Єпіфанова І.Ю., Джеджула В.В. Фінансовий аналіз та звітність: практикум. Вінниця: ВНТУ. 2017. 143 с.
26. Журавльова І. В. Фінансова стратегія: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 183 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25293>
27. Журавльова І. В. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 207 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/21093>
28. Зянько В.В., Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум для студ. спец. «Менеджмент організацій». Вінниця: ВНТУ, 2008. 83с.
29. Камінська І.М., Дорош В.Ю., Ковальчук А.Ю. Активи підприємства: морфологічний аналіз категорії, склад та класифікація. Економічний форум. 2019. №1 (3). С. 136-143.
30. Каціман С.О., Шаманська О.І. Вдосконалення системи управління активами підприємства. Глобальні та національні проблеми. 2017. Вип.20. С 357-361.

31. Канцедаль Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І. Окремі питання управління оборотними активами підприємства. Економіка та держава. 2019. №11. С. 103– 107. URL: <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=4448&i=20>
32. Касапова І. С. Дослідження економічної сутності категорії – «оборотний капітал». Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. Одеса: Одеський національний економічний університет. 2016. № 2 (61). С. 228–234. URL: <http://vsed.oneu.edu.ua/collections/2016/61/pdf/228-234.pdf>
33. Кобеля М. Аналіз структури і динаміки розвитку підприємств з державною участю. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2021. № 2(26), С. 190–201. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/244369>
34. Ковальчук Н. О., Федішин М. П., Жаворонок А. В. Ліквідність як критерій оптимізації структури оборотних активів підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 11/1. С. 16-19.
35. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. Київ, Знання, 2010, 378 с.
36. Кравченко О.А. Удосконалення класифікації стратегій управління поточними активами підприємства. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Економіка і менеджмент. 2019. Вип 35. С.73-79.
37. Крамаренко, Г. О., Чорна О.Є. Фінансовий менеджмент. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 520 с.
38. Кремень О.І., Мосійчук Р.Л., Кремень В.М. Комплексний аналіз ефективності управління активами підприємства. Бізнесінформ, 2020. №8. С. 202-210.
39. Колодізев О. М., Азізова К. М. Управління оборотними активами промислових підприємств: сучасні підходи. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 23. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25388>
40. Круш П.В., Капітал, основні та оборотні засоби підприємства: навчальний посібник. Київ. Центр учбової літератури. 2008. 328с.

41. Кубецька О.М., Остапенко Т.М., Палешко Я.С. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. Бізнес інформ, 2022, №8. С. 159-165.
42. Купріна Н. М., Ступницька Т. М., Антонюк О. П., Величко О. М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства. Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13, Вип. 3. С. 46– 55.
43. Лебедева А. М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. №1. С. 67–76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_1_9
44. Левкович О. В., Черновіл М. С. Управління оборотними активами промислових підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2023. №1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1035>
45. Лисьнюкова Н.М., Захарчук В.Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. Приазовський економічний вісник. 2018. Вип. 5(10). С. 354-358.
46. Лотюк М.В. Управління активами підприємства. Економічні студії. 2017, №1 (14). С.62-66.
47. Лубкей Н. П., Крамарчук С. П. Система управління оборотними активами підприємства. Інфраструктура ринку. 2018. №22. С. 86–91. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/22_2018_ukr/16.pdf
48. Лучко М. Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 302 с.
49. Мамонтова Н. А., Іщук О. С. Взаємозв'язок коефіцієнтів ліквідності та модель їх оптимізації. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2016. № 3 (31). С. 37–41.
50. Мартінович В.Г., Носань Н.С. Сутність та генезис економічної категорії «оборотний капітал підприємства». Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». Миколаївський національний університет ім. В.О. Сухомлинського. 2017. Вип. №15. С. 272–275. URL: <http://global-national.in.ua/issue-15-2017/23-vipusk-15-lyutij-2017-r/2774>

51. Мордань Є.Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. 2019. № 4. С. 24-34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_5

52. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затв. Наказом Міністерства фінансів України від 07 лют. 2013 р. № 73. Офіційний вісник України. 2013. № 19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

53. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затв. Наказом Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text>

54. Поддєрьогін А. М., Бабяк Н. Д., Білик М. Д. Фінансовий менеджмент : підручник. 2-ге вид., перероб. Київ: КНЕУ, 2017. 534 с. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/23580>

55. Поважний О. С., Кармазіна Н.О., Кваша Ю.В. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи». Економічний простір, 2008. №12/2. С. 41–52с.

56. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс». URL: <https://kodeksy.com.ua/buh/psbo/2.htm> (дата звернення: 22.10.24)

57. Рудь І. Ю., Позняк О.В. Управління оборотними активами підприємства. Електронний науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку». 2018. № 25. С.759–763.

58. Савінова А.В. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. Вісник НТУ «ХПІ». 2017. №54 (1257). С. 134-137.

59. Серік Ю. В. Управління оборотними активами підприємства. Менеджмент, теорія та практика. 2013. № 4. С. 70–75.

60. Соколенко В. В., Ємельянов О.Ю. Теоретичні засади організації управління оборотними коштами підприємств. Тези конференції Молодіжної наукової ліги «Теоретичне та практичне застосування результатів сучасної науки», м. Львів, 1 грудня 2020 р. С. 124–125.

61. Стратійчук В.М. Вдосконалення класифікації оборотних активів як об'єкта стратегічного управління. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. № 22. С. 565-569. URL: <http://global-national.in.ua/issue-22-2018/30-vipusk>
62. Тарасюк Д. С. Проблеми та перспективи стратегічного управління нематеріальними активами. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=13> (дата звернення: 31.10.24)
63. Титенко Л. В., Гура І.В. Удосконалення механізму управління оборотними активами підприємства. Тези ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Соціально-економічні проблеми сучасності», м. Маріуполь, 15 червня 2018 р. С. 107–111.
64. Чуприна Х., Валяєв О. Деркач А. Удосконалення системи управління оборотними активами підприємства на базі концепції Just-in-time. Економіка та суспільство. 2021. Вип. 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/391>
65. Швець Ю.О. Управління оборотними активами підприємств / Ю.О. Швець, А.В. Скворцова. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. № 13. С. 127–130.